בית המשפט העליון

בג"ץ 5660/10

עמותת איתך - משפטניו נ. ראש ממשלת ישראל

תאריך הגשה: 27/07/10

בבית המשפט העליון בירושלים

<u>בשבתו כבית משפט גבוה לצדק</u>

<u>העותרות:</u>

1. עמותת איתך מאבק משפטניות למען צדק חברתי

עמותה רשומה מס' 580375582

2. שדולת הנשים בישראל

עמותה רשומה מס' 580085686

3. עמותת כ"ן - כוח נשים לקידום מנהיגות נשים בישראל

עמותה רשומה מס' 580357929

27/7/10
מחלקת הבג"צים
תאריך

כולן ע"י ב"כ עו"ד ענת טהון אשכנזי ו/או עו"ד קרן שמש פרלמוטר
ו/או עו"ד אינאס יונס ו/או עוה"ד דנה מירטינבאום ו/או עוה"ד
אינסאף אבו שארב ו/או עוה"ד בקי כהן-קשת
רחוב אחוזת בית 3, תל אביב 65143
טלפון: 03-5160103; פקס: 03-5163940

בית המשפט העליון
מדור קליטה
27 -07- 2010
התקבל / נבדק
(61)

- נגד -

<u>המשיבים:</u>

1. **ראש ממשלת ישראל;**
2. **ממשלת ישראל;**
3. **הועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום ה- 31 במאי 2010;**

באמצעות פרקליטות המדינה
אשר כתובתם לצורך המצאת כתבי בי-דין
רח' צאלח א-דין 29 ירושלים
טל': 6466550 - 02 פקס: 6466780 - 02

<u>עתירה למתן צו-על-תנאי וצו ביניים</u>

<u>צו על תנאי</u>

בית המשפט הנכבד מתבקש להוציא מלפניו צו על תנאי המורה למשיבים לבוא וליתן טעם מדוע לא ימונו נשים לאלתר להרכב הועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום ה- 31 במאי 2010, באופן שיביא לייצוג הולם לנשים, ממגוון קבוצות האוכלוסייה, בהתאם לסעיף 1ג6 לחוק שיווי זכויות האישה תשי"א-1951.

<u>צו ביניים ולחילופין קביעת מועד דיון קרוב בעתירה</u>

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת להוציא מלפניו צו ביניים המופנה למשיבה 3 המורה לה להשהות את המשך פעילותה ובכלל זה כל הדיונים הקבועים ביומנה, וזאת עד לדיון ומתן החלטה סופית בעתירה זו.

אי הוצאת צו ביניים המורה על המשיבה 3 להשהות כל פעילות עד להכרעה בעתירה, עלול לייתר את העתירה, לפגוע פגיעה קשה בזכויות חוקתיות וחוקיות של ציבור רחב ככלל וציבור הנשים בפרט.

לחילופין, יתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירה במועד המוקדם האפשרי לדיון, בהתאם ליומנו. שכן, כל עוד המשיבה 3 ממשיכה בפעילותה, ודיוניה ממשיכים להתנהל, עלול להיווצר מצב שהדיון בעתירה יתייתר וייווצר נזק בלתי הפיך. מכאן הדחיפות בקביעת מועד קרוב לדיון.

<u>מבוא</u>

ביום 31 במאי 2010, פשטו כוחות חיל הים על שש ספינות, עליהן מאות נוסעים, מ-37 מדינות, אשר היו בדרכם לחופי עזה, הנמצאת מזה תקופה תחת סגר ימי. זאת מתוך מטרה למנוע מהספינות להגיע לחופי עזה. כתוצאה מפשיטת חיל הים, נהרגו תשעה בני אדם אשר שהו על הספינה ומספר חיילי צה"ל נפצעו, חלקם אף באורח קשה. לאור התוצאות הטרגיות של הפשיטה – הרג האזרחים ופציעת חיילי צה"ל, יחד עם קריאות בקרב מדינות רבות התברות באומות המאוחדות לבדיקה וחקירת האירועים ואופן השתלשלותם, הוחלט על ידי ראש ממשלת ישראל להקים ועדה בלתי תלויה אשר תבחן את האירועים.

בהתאם, ביום 14 ביוני 2010 הובא להצבעה על ידי ראש ממשלת ישראל, מינויה של ועדה ציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום ה – 31 במאי 2010, כאשר בראש הוועדה יעמוד כבוד השופט העליון (בדימוס) יעקב טירקל וחבריה יהיו פרופ' שבתאי רוזן ואלוף (בדימוס) עמוס חורב. כמו כן הומלץ כי Mr. Ken Watkin וכן Lord David Trimble ימונו למשקיפים חיצוניים לועדה.

<u>ממשלת ישראל אישרה הרכב זה ומכאן עניינה של עתירה זאת</u> - על אף חשיבותן המכרעת והברורה של מסקנות הועדה, השפעותיה על מעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל בקרב חברות האומות המאוחדות ועל יכולתה העתידית להכריע את יחסיה הביטחוניים של מדינת ישראל עם שכנותיה, בניגוד מוחלט לסעיף 3ג6 לחוק שווי זכויות האשה התשי"א 1951 (להלן: "החוק") <u>ממשלת ישראל, אישרה את הרכב הועדה, הרכב ללא ייצוג נשים.</u>

אולם בכך לא די; לאור עתירה כנגד סמכויותיה הדלות של הועדה, ובעקבות דרישת העומד בראשה, הוחלט על ידי ראש הממשלה להרחיב את הרכב הועדה כך שימונו 2 חברים נוספים. אולם, גם לאחר ההחלטה להרחיב את הועדה, ועל אף העדרן של נשים בהרכבה המקורי של הועדה, <u>לא מצאו לנכון המשיבים לחדש את המאמצים ולמנות לפחות אישה אחת, במסגרת סבב המינויים המחודש. זאת על אף הוראותיו הברורות של החוק ותחת דרישתן החד משמעית של העותרות.</u>

אשר על כן, בהיעדרן של נשים ובהיעדר ייצוג לנשים ממגוון קבוצות נוספות באוכלוסיה, ולמרות קיומן של נשים העונות על הדרישות העניניות לחברות בוועדה, רואות העותרות הפרה בוטה, ברורה ובלתי סבירה של החוק הקובע מפורשות כי **<u>בכל ועדה ציבורית או צוות לעיצוב מדיניות</u>**

<u>לאומית, יינתן ביטוי הולם לנשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה אשר מטרתו להכליל בקבוצות קובעות מדיניות נשים.</u>

יצוין כבר בשלב זה; ניסיונם של המשיבים למנות נשים להרכב הועדה, – ככל שאלו ידועים לעותרות - אף נוכח פנייתם למספר משפטניות בבקשה שיצטרפו לועדה, אין בה כדי לצאת ידי חובת החוק. אין הדעת והמציאות יכולים להצביע על כך כי לא יכולה להמצא משפטנית ו/או בעלת מקצוע מתחום המשיק לתחומי עיסוקה של הועדה, אשר תיענה לבקשה להצטרף לועדה. משכך, **<u>יש לקבוע באופן חד משמעי כי הועדה חורגת מהוראות הדין ועל כן עליה לרפא את הפגם ולמנות נשים להרכב הועדה.</u> יודגש כי העדר נשים בתוך ההרכב, מסיר משולחן הועדה את הזווית המגדרית המתחייבת מהנושאים הנדונים בה. על כן, העותרות ידרשו כי לפחות אישה אחת שתמונה, תהיה בעלת גישה ועשייה בתחום הנשים, כך שתוכל להביא עימה לשולחן הועדה את הראייה המגדרית ההכרחית.**

כבר עתה יציינו העותרות, למעלה מן הצורך, ואך מתוך רצון להביא למימוש השוויון העומד בבסיס מטרות החוק, כי באם המשיבים יחפצו בכך, <u>ועל אף כי זוהי חובתם בדין של המשיבים</u>, יכולות הן העותרות לסייע בידי המשיבים לאתר נשים ראויות, ובכלל זה נשים אשר יכולות לבטא את הקול המגדרי המתחייב, אשר מוכנות להיות חברות בועדה. זאת כאמור וכמודגש, לא מתוך הכרה בקושי כלשהו לאתר נשים, כפי שהמשיבים טענו, אלא רק על מנת להביא לקידום השוויון המגדרי המיוחל וגילום הפרספקטיבה המגדרית, עליו מושתתת החוק.

לפיכך מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים למלא אחר דרישות החוק וליתן את הסעד המפורט לעיל, זאת מהטעמים שיפורטו כדלהלן.

<u>הצדדים:</u>

<u>העותרות</u>

1. העותרת 1, עמותת איתך معك משפטניות למען צדק חברתי, הינה עמותה ציבורית הפועלת למען קידום נשים בישראל וקידום גישה מגדרית רב-תרבותית במוקדי ההחלטות בכל המערכות. העותרת פועלת למען השמעת קולן המגוון של נשים שונות ורבות בישראל, אשר אינו נשמע בשיח המשפטי ובשיח הציבורי כאחד. בכלל זה ניתן למנות נשים החיות בעוני, נשים החיות במעגלי אלימות, מהגרות ונשים מקבוצות אוכלוסיה נוספות, המודרות תדיר ממעגל ההידברות המרכזי בישראל. זאת בשל השתייכותן האתנית, המעמדית ו/או הלאומית. בעמותה עובדות ופועלות משפטניות ושאינן משפטניות ואת עבודתה מלווה קהילה גדולה של פעילות המשתייכות לתרבויות, דתות וקהילות רבות ומגוונות.
2. כחלק מפעילות העותרת 1, במהלך שלוש השנים האחרונות, מתוך תמיכה והזדהות במטרות החוק ובכלל זה במטרות סעיף 1ג6 לחוק, המבטא את החתירה למתן ייצוג הולם למגוון נשים מקבוצות אוכלוסיה, לרבות נשים המודרות כליל מהשיח הציבורי, פעלה ופועלת העותרת ליישומו של החוק.
3. במסגרת פעילותה זו, פנתה לגורמים השונים בממשלת ישראל, לאחר שהללו מינו ועדות ציבוריות ו/או צוותים לעיצוב מדיניות לאומית, החוסים תחת החוק. בפניות הללו שבה והדגישה את חובת הממנים למלא אחר החוק. ייאמר, כבר בשלב זה, כי לצד הצלחות

מעטות להוביל למינוי נשים, **בדיעבד**, ברוב רובם של המקרים נותרו פניותיה של העותרת מס' 1, למנות נשים בהתאם לחוק, כמו גם במקרה נשוא עתירה זו, ללא מענה אמיתי. למעשה, ברוב המקרים, רק עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק, הביאה את הגורמים המממנים לפעול לטובת מינוי נשים להרכב הגופים הציבוריים הנדונים.

4. העותרת 2, שדולת הנשים בישראל, הינה עמותה עצמאית ובלתי מפלגתית שהוקמה בשנת 1984, ופועלת לקידום מעמד האישה בישראל. מטרת השדולה להפוך את ישראל למדינה שוויונית בה זוכים כל אזרחיה, ללא הבדל מין, למעמד שווה ולזכויות שוות. המחלקה המשפטית של השדולה שמה לה למטרה לפעול למען קידום זכויות נשים ובכללן ייצוג הולם לנשים, ופועלת לאכיפת החובות הקבועות בחקיקה ובפסיקה בדבר ייצוג הולם כאמור.

5. העותרת 2 הובילה לשינוי חובות הייצוג ההולם עבור נשים במדינת ישראל, באמצעות פסיקה אשר מיסדה את זכויות הייצוג של נשים כדוגמת בג"צ 453,454/94 **שדולת הנשים נ' ממשלת ישראל** מיום (להלן: "**בג"צ שדולת הנשים הראשון**") בעניין שיתוף נשים בדירקטוריונים וכן בג"צ 4541/94 **אליס מילר נגד משרד הבטחון**, פ"ד מט(4) 94. העותרת 2 פועלת כיום לקידום הייצוג ההולם לנשים וליישום הוראות חוק שיווי זכויות האישה בקרב הגופים השונים עליהם חוסה החוק ופונה לגופים הפועלים בניגוד לחוק בדרישה ליישם את החוק.

6. העותרת 3, עמותת כ"ן – כוח נשים, עמותה א-מפלגתית, ללא מטרות רווח. העמותה נוסדה בשנת 2000 ופונה לשכבת הנשים המובילה בישראל בתחומי הפוליטיקה, עסקים, כלכלה וחברה, בשאיפה לקדמן למוקדי קבלת החלטות בחברה, וזאת כדי ליצור שינוי חברתי שיקדם שוויון בין גברים לנשים בחברה הישראלית.

7. בין מטרות עמותה – העלאת ייצוג הנשים בכנסת ובממשלה ל-35%, תוך קידום חקיקה – חוק עידוד ייצוג לשני המינים (הצעת חוק ביוזמת העמותה עומדת של שולחן הממשלה). הרחבת המודעות לקשר בין חלקן של נשים בקבלת החלטות בתחום הפיננסי לחלקן במשחק הפוליטי. איתור מועמדות פוטנציאליות להתמודדות והענקת תמיכה וסיוע.

8. העמותה היא היחידה הפועלת לקידום נשים לצמרת קבלת ההחלטות מתוך ההבנה כי רק משם יהיה ניתן לתקן את האפליה המתמשכת בייצוג נשים בכל שדות החברה. מאז הקמתה בנתה העמותה בסיס רחב של אלפי נשים תומכות ברעיון ומובילות שינוי חברתי לשוויון תוך כניסה לצמרת קבלת ההחלטות במדינה: חברות כנסת, חברות מועצה מקומיות ואזוריות, נשות עסקים, עורכות דין, מתנדבות ופעילות חברתיות. כולן היו שותפות בעשרות קורסים, כנסים להכשרה ודחיפה להתמודדות על תפקידי מפתח.

<u>המשיבים</u>

9. המשיב 1, ראש ממשלת ישראל, אשר הביא את הרכב הועדה להצבעת הממשלה ואחראי על מינויה.

10. המשיבה 2, ממשלת ישראל, אשר קיבלה את המלצות המשיב 1 ואישרה בהתאם את הרכב הועדה.

11. המשיבה 3 הינה הועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום ה- 31 במאי 2010.

<u>הטיעון העובדתי:</u>

12. ביום 31 במאי 2010 נע לעבר חופי עזה משט של שש ספינות, עליהן מאות נוסעים ונוסעות, מ-37 מדינות. זאת כאשר עזה ובכלל זה חופיה נמצאים תחת סגר אשר הוכרז על ידי מדינת ישראל.

13. במהלך ליל ה-31 במאי 2010, פרצו כוחות חיל הים של צבא הגנה לישראל לספינות המשט, השתלטו עליהן בכוח וגררו את האוניות לנמל אשדוד. במסגרת ההשתלטות על אחת מספינות המשט, הספינה "מרמרה", נהרגו תשעה בני אדם ונפצעו באורח קשה מספר חיילי צה"ל.

14. לאור התוצאות הטרגיות שהובילה ההשתלטות ותחת ביקורת לאומית ובינלאומית נוקבת, תוך התהוות משבר חמור ביחסי החוץ של מדינת ישראל, החלו קולות הדורשים הקמת ועדה אשר תבחן את אופן השתלשלות האירועים ואת הליך קבלת החלטות, עובר לנסיבות הרות האסון אשר בסופו של דבר הובילה הפשיטה.

15. בעקבות זאת מינה הרמטכ"ל, רב אלוף גבי אשכנזי צוות בדיקה בראשות האלוף (במיל') גיורא איילנד. צוות הבדיקה התבקש לבחון את פעולת צה"ל "רוחות שמיים", להשתלטות על הספינה "מרמרה" ואת תהליך קבלת ההחלטות בטרם ההשתלטות. להשלמת התמונה יצוין כי גם מצוות בדיקה זה נעדרו נשים, על אף שאין ספק כי תרומתן הפוטנציאלית בבחינת ההיבטים הצבאיים של האירוע הימי הינה חיונית ומשמעותית להפקת לקחים רצינית.

16. בד בבד, ובעקבות לחצים בינלאומיים וקולות בתוך ישראל הקוראים לבחינה מעמיקה של האירועים, התגבשה בממשלה כוונה למנות ועדה, אשר תתבקש לבחון את התנהלות הגורמים המדיניים במסגרת המהלכים אשר הובילו לאירוע הימי.

17. כך, ביום 14 ביוני 2010, הביא ראש הממשלה בפני המשיבה 2, הצעה למינוי ועדה ציבורית בלתי תלויה, לבחינת האירוע הימי ביום 31 במאי 2010, היא המשיבה 3 (להלן: "**ההחלטה המסמיכה**").
הודעת מזכיר הממשלה עו"ד צבי האוזר מיום 14.6.2010 על ההחלטה המסמיכה מצורפת לעתירה ומסומנת כנספח "**ע/1**".

18. במסגרת ההחלטה המסמיכה, קיבלה הממשלה את הצעת המשיב 1 לפיה הרכב הועדה יהא כדלקמן: בראש ההרכב ימונה כבוד השופט העליון (בדימוס) יעקב טירקל ולועדה ימונו שני חברים: המשפטן פרופ' רוזן שבתאי ואלוף (במיל') עמוס חורב. כמו כן לאור "**הנסיבות החריגות של האירוע הוחלט למנות שני מומחים זרים שישמשו כמשקיפים אשר יטלו חלק בדיונים ובהתייעצויות שתערוך הועדה, אולם לא תהיה להם זכות הצבעה בנוגע להליכים ולמסקנות הועדה**", מר קן ווטקין (Mr. Ken Watkin) ולורד דיוויד טרימבל (Lord David Trimble). עם פרסום הרכב הוועדה התחוור **<u>לעותרות ולציבור בכללותו, כי הוקמה ועדה אשר בהרכבה לא נכללות כלל נשים</u>**.

19. על פי ההחלטה המסמיכה הנושאים אשר יעמדו לפתחה של הועדה יהיו:

"א. בחינת הנסיבות הביטחוניות להטלת הסגר הימי על רצועת עזה והתאמת הסגר הימי לכללי המשפט הבינלאומי.

ב. התאמת הפעולות שננקטו על ידי ישראל לאכיפת הסגר הימי ביום 31 במאי 2010 לכללי המשפט הבינלאומי.

ג. בחינת הפעולות שננקטו על ידי מארגני המשט והמשתתפים בו וזהותם .

5. כמו כן תבחן הועדה את השאלה האם מנגנון הבדיקה והחקירה ביחס לתלונות וטענות המועלות בדבר הפרות של דיני הלחימה, הנוהג בישראל באופן כללי, וכפי שהוא מיושם ביחס לאירוע הנוכחי, תואם את חובותיה של מדינת ישראל בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי."

20. יודגש כי לאור ההחלטה המסמיכה, ועל אף הנושאים המהותיים הנדונים בה, סמכויות הועדה לא הוגדרו כסמכויותיה של ועדת בדיקה ממשלתית ובוודאי לא בגדרי סמכויותיה של ועדת חקירה ממלכתית. לאור דלות סמכויותיה של הועדה, הוגשה ביום 16 ביוני 2010 עתירה בפני בית משפט נכבד זה, בג"צ 4641/10 **אבנרי, קלר וגוש שלום נ' ראש הממשלה ואח'** (להלן: "**עתירת גוש שלום**"). הטיעון המרכזי שהועלה בעתירה זאת היה כי:

"**בחירתה של הממשלה לחקור את האירועים הקשורים במשט לעזה באמצעות הקמתה של המשיבה 3** [הועדה לבדיקת האירוע הימי ביום 31 במאי 2010 – ע.ט.א] **ולא בדרך של ועדת חקירה ממלכתית נגועה בחוסר סבירות קיצוני אשר צריך להביא לביטולה של ההחלטה**".

21. כך, נטען בעתירת גוש שלום, כי סמכויות הועדה לזימון עדים לוקה בחסר. שכן לדידם ממני הועדה "**לא העניקו כל כלי אמיתי אשר יבטיח התייצבותם של משתתפי המשט בפני הועדה , כגון קביעת מנגנון אשר יאפשר לאותם אנשים להיכנס לישראל לאחר שגורשו ממנה והבטחת חסינות מפני העמדה לדין פלילי בישראל עם כניסתם**". תוצאות עתירת גוש שלום יפורטו בהמשך אולם בשלב זה יצוין כי טענתם זאת של העותרים, הביאה לגיבוש והרחבת סמכויות הועדה.

<u>הדרישות למינוי נשים לאלתר להרכב המשיבה 3</u>

22. בין לבין, ולאחר פרסומה של ההחלטה המסמיכה, נוכחה העותרת 1 לגלות כי העדר נשים בועדה הינו בלתי חוקי, מכיוון שהועדה נופלת תחת הגדרות סעיף 1ג6(ב) לחוק שיווי זכויות האישה (להלן: "**סעיף 1ג6**"), הקובע כי:

> **"בוועדה ציבורית ובצוות שמינו הממשלה, ראש הממשלה, שר, סגן שר או מנהל כללי של משרד ממשלתי (בסעיף זה – גוף ממנה), יינתן ביטוי הולם, בנסיבות הענין, לייצוגן של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסיה".**

סעיף 1ג6 לחוק מגדיר באופן מפורש כי:

"**ועדה ציבורית**" – <u>**ועדה שבחבריה נציג ציבור**</u>;

> **"צוות" – ועדה או גוף אחר שהוקם לשם עיצוב מדיניות לאומית בכל נושא לרבות בנושאי חוץ או ביטחון, או לשם מניעה, ניהול או פתרון של סכסוך מדיני או בין-לאומי, לרבות ניהול משא ומתן, ובכלל זה לקראת חתימה על הסכם ביניים או על חוזה שלום.**

23. לאור היעדרותן של נשים מן הוועדה, והיותה חוסה תחת החוק, פנתה העותרת 1 ביום 21 ביוני למשיב 1 ולמשיבה 3 (להלן: "**מכתב הדרישה ה-1**"). בפנייה זאת הסבה העותרת 1 את תשומת ליבם של המשיבים לעובדה כי בהינתן כי **מדובר בועדה החוסה תחת סעיף 3ג6 לחוק שיווי זכויות האישה, העדר נשים בועדה שומט את הקרקע תחת חוקיות הועדה.** בהתאם, נטען במכתב הדרישה ה-1, **<u>רק מינוי לאלתר של אישה לועדה, ירפא את הפגם</u>**.

העתק מכתב הדרישה ה-1 מיום 21 ביוני 2010 מצורף לעתירה ומסומן כנספח "**ע/2**".

24. כמו כן ביקשה העותרת 1, <u>ובנוסף לדרישתה למנות אישה להרכב ועדה</u>, לאפשר לה להגיש מטעמה חוות דעת אשר תדגיש בפני הועדה את נקודות המבט המגדרית הרלוונטיות לנושאי בחינת הועדה. נקודות מבט הללו, הינן פרי מחקר מעמיק של ארגוני נשים בארץ ובעולם, אודות זווית המבט הייחודית שיש לנשים באיזורי סכסוך ובכלל זה באירועים כדוגמת האירוע הימי.

25. במכתב התשובה מטעם המשיבים, אשר נשלח ביום 4 ביולי 2010 על ידי עו"ד שלומית ברנע פרגו, היועצת המשפטית של המשיב 1 (להלן: "**מכתב התשובה**"), צוינה העובדה כי "**ערב קבלת החלטת הממשלה בדבר מינוי הוועדה הציבורית הבלתי תלויה לבדיקת האירוע הימי מיום 31.5.2010, עמדה לנגד עיני ראש הממשלה ומקבלי ההחלטות הדרישה המופיעה בחוק, ואכן נעשה מאמץ למנות נשים לוועדה.**"

העתק מכתב התשובה מצורף לעתירה ומסומן כנספח "**ע/3**".

26. אולם, תחת מילוי אחר הוראות החוק כנדרש, מתוך מודעות לחשיבותו ולמשמעות כיבוד החוק, צוין במכתב התשובה כי "**נעשתה פנייה לשלוש משפטניות ידועות בתחום המשפט הבינלאומי, אולם המשפטניות שפנו אליהן סירבו לבקשה, כל אחת מטעמיה האישיים**". הא ותו לא.

27. ויודגש; אף אם לכל אחת משלוש המשפטניות אליהן פנו אכן היו טעמים לסרב לבקשה (טעמים אישיים ומקצועיים כאחד), **ברור לכל כי פנייה לשלוש משפטניות איננה מוציאה ידי חובתו של המשיב 1 לכדי מילוי הוראות החוק**. אסור ולא ניתן יהיה להניח כי כמשתמע מתשובתו של המשיב 1, אין במדינת ישראל משפטנית, או מומחית רלוונטית אחרת, הראויה להיכלל כחברה בועדה וכי המשיבים עלו כל לאל ידם על מנת להביא למינויה של אישה.

28. זאת ועוד; בתשובתה מציינת עו"ד ברנע פרגו כי "**עיון בנושאים שהוועדה מוסמכת לדון בהם מעלה כי יש צורך שלחבריה יהיה ידע נרחב בתחום המשפט הבינלאומי, בתחום המדיני ובתחום הצבאי**". לאור זאת, ניתן להבין מדבריה של עו"ד ברנע פרגו, כי הרכב הועדה הינו בגדר גזירה וכך אף היעדרה של אישה בתוכה.

29. בתוך כך, נוכח העובדה כי פנו לשלוש משפטניות, ולאור תחומי הועדה, מצוין במכתב התשובה כי "**בנסיבות העניין, משלא נמצאו נשים שיש להן מומחיות בנושאים הנזכרים אשר נתנו הסכמתן לשמש כחברות בוועדה, קיים קושי של ממש לתת ייצוג הולם כנדרש בוועדה האמורה**".

30. על ההיבטיים המשפטיים המגדירים מהן נסיבות העניין יורחב ביתר שאת בהמשך אולם ניתן לקבוע כבר כעת: "**<u>נסיבות העניין</u>**", **<u>במסגרתן פנו לשלוש משפטניות אשר סירבו להצטרף לועדה, אין בהן כדי לייתר את החובות הגלומות בחוק ואין בהן כדי להכשיר ועדה אשר נעדרות מתוכה נשים, כמצוות החוק</u>**. בלשון חריפה ותוך מחאה על התעלמות ראש ממשלת ישראל מחוק כתוב עלי ספר ניתן לומר כי פנייה לשלוש משפטניות הינה לעג לרש.

31. להשלמת התמונה יצוין כי במכתב התשובה ציינה עורכת הדין ברנע פרגו כי עותרת 1 תוכל להגיש לועדה חוות דעת בכתב מטעמה, המדגיש את הזווית המגדרית.

32. זמן קצר לאחר ההתכתבות המתוארת לעיל, ובין היתר בעקבות עתירת גוש שלום ועמדתו של כבוד השופט העליון (בדימוס) טירקל כפי שפורסמה בתקשורת, התקבלה החלטת ממשלה נוספת ביום 4 ביולי 2010 לפיה סמכויות הועדה יורחבו, באופן אשר יקנה לועדה סמכויות זהות לועדת בדיקה ממשלתית, לפי סעיף 8א(א) לחוק הממשלה, התשס"א-2001 (בכפוף למגבלות לגבי העדת אנשי צבא, מגבלות אליהן התייחס בג"צ בעתירת גוש שלום).

העתק החלטת הממשלה בדבר הרחבת סמכויות הועדה מצורף לעתירה ומסומן כנספח "**ע/4**"

33. כמו כן, במסגרת הרחבת סמכויות הועדה, הוחלט על הרחבת הרכב הועדה על ידי הוספת שני חברים נוספים לועדה.

34. לאור זאת, פנתה העותרת 1 ביום 14 ביולי 2010 למשיבים בשנית, והביעה בפניהם שוב את דרישתה למנות לאלתר נשים לועדה, ולפחות לצרף אישה אחת מתוך שני המקומות החדשים בהרכב הועדה.

העתק המכתב ה-2 מטעם העותרת מצורף לעתירה ומסומן כנספח "**ע/5**".

35. עוד הדגישה העותרת 1 במכתבה כי אין הפנייה לשלוש משפטניות בגדר נסיבות המצדיקות העדרן של נשים בתוך הועדה.

36. בתשובה לכך, ביום 22 ביולי 2010, השיבה עו"ד ברנע פרגו כי ביום 25 ביולי 2010, "**עתידה הממשלה לדון בהצעה למנות שני חברים נוספים לוועדת טירקל – פרופ' מיגל דויטש ומר ראובן מרחב**".

העתק מכתב התשובה ה-2 מטעם המשיב 1 מצורף לעתירה ומסומן כנספח "**ע/6**".

37. כך, **<u>באופן אשר אינו משתמע לשני פנים, התעלם שוב המשיב 1 מדרישות החוק, כמו גם מדרישות העותרת 1 למילוי אחר הוראותיו ולא מינה אישה גם בסבב המינויים המחודש.</u>**

38. יודגש, ומבלי לגרוע או לפגוע במקצועיותם של שני החברים הנוספים, כי מעצם בחינת כישוריהם, ניתן ללמוד כי המשיבים הרחיבו את יריעת המומחיות בקרב החברים החדשים. כך, פרופ' דויטש הינו מומחה למשפט אזרחי ואילו מר ראובן מרחב הינו דיפלומט ולשעבר מנכ"ל משרד החוץ ומשרד הקליטה.

39. על כן, ניתן לומר כי נוכח הרחבת תחומי המומחיות בהם אוחזים חברי הועדה הפוטנציאליים, סביר היה להניח כי על נקלא ניתן לאתר אישה אשר תעמוד בקריטריונים של הועדה. שוב, ואף ביתר שאת, לא ניתן להניח כי לא ניתן היה למצוא נשים מומחיות, בעולם המשפט ואף מחוצה לו, אשר ייעתרו להזמנת המשיבים להצטרף להרכב המשיבה 3.

40. זאת ועוד; ההחלטה להרחיב את הרכב הועדה, בד בבד עם הרחבת סמכויותיה, חייבת היתה להביא את המשיבים לשוב ולפעול ללא לאות לאיתור ומינוי נשים. לכן, העובדה כי לכאורה, גם בסבב המינויים החדש לא אותרו שוב נשים, מלמדת כאלף מילים על העדר הירתמותם הכנה של המשיבים למילוי אחר הוראות החוק.

41. יתרה מכך; כפי שיודגש בהמשך, זוהי חובת המשיבים, מתוקף סעיף 1ג6 לחוק, לדווח לרשות לקידום מעמד האישה על הקמת ועדה החוסה תחת החוק ואפשר לרשות לבחון האם הרכב הועדה עומד בדרישות החוק.

42. ספק אם במקרה דנן אכן דווח לרשות לקידום מעמד האישה, כפי שהחוק מצווה. אם ללמוד מוועדות קודמות שמקימה הממשלה חדשות לבקרים, הרי שהממשלה טרם אימצה את דפוס הפעולה המתחייב מן החוק, היינו דיווח לרשות לקידום מעמד האישה על הקמתה של כל ועדה החוסה תחת החוק.

43. לא זו אף זו; ככל שידוע לעותרות, הרשות לקידום מעמד האישה, הרשות המופקדת על יישום החוק, לא נותרה פסיבית בהעדר דיווח על הקמת הועדה אלא פעלה היא, תוך שהיא מתריעה בפני המשיבים כי מינוי הרכב ועדה ללא נשים מנוגד לדין. בתוך כך הציעה הרשות כי תסייע בידי המשיבים באיתור אחר נשים ראויות לועדה. אולם המשיבים, מטעמם הם, לא שעו להצעה זאת.

44. זאת ועוד; כל העותרות הינן ארגוני נשים בהם חברות ומתנדבות מאות נשים, מתחומים רבים ומגוונים, בעלות מומחיות ושם, כל אחת בתחומה. כל אחת מן העותרות, יכולה היתה לפעול לטובת איתור מועמדות רבות, אשר אף ייעתרו לדרישה זאת. יתרה מכך, בקרב העותרות בפרט ובקרב כלל ארגוני הנשים בחברה האזרחית, התפתחה מומחיות רבה בכל התחומים הנוגעים לייצוג נשים ובחינת נקודת המבט המגדרית הרלוונטית לנושא הנדון, לרבות הנושאים הנדונים בועדה.

45. אולם, המשיבים לא מצאו לנכון לפנות לאף גורם, תחת ההנחה כי להתעלמות מן החוק אין מחיר . אנו קוראות לכבוד בית המשפט להבהיר כי הנחה זו הינה הנחה שגויה.

46. ואם בכל האמור אין די, הרי שבבוקרו של 25 ביולי 2010, עוד בטרם ישיבת הממשלה, פנתה העותרת 2 למשיבים 1 ו-2 בניסיון בהול למנוע את מינויים של החברים החדשים ותוך הדגשה נוספת כי מינויים אלה מנוגדים לחלוטין לדין.
העתק מכתבה של העותרת 2 מיום 25 ביולי 2010 מצורף לעתירה ומסומן כנספח **"ע/7"**.

47. דרישה זאת, כמו גם הדרישות הקודמות של עותרת 1, לא נענתה.

48. תחת כל הצעדים הללו, ותוך שהמשיבים ללא ספק מודעים לפגם אשר דבק בועדה, אישרה הממשלה ביום 25 ביולי 2010 את מינויים של פרופ' דויטש ומר מרחב. זאת בציון כי **"ההחלטה התקבלה לאחר שמספר נשים נפסלו בשל ניגוד עניינים ואחרות סרבו. ראש הממשלה ציין כי במידת הצורך, הממשלה תוסיף חבר או חברה נוספת לוועדה."**

העתק מהחלטת הממשלה מיום 25 ביולי 2010 מצורף לעתירה ומסומן כנספח "**ע/8**".

49. ויודגש כבר כעת; אף אם במהלך איתור אחר מועמדות פוטנציאלויות לועדה, איתור אשר ברי לכל כי הינו חובתה הבלעדית של המשיבים, נתקלו הם בקשיים, ניתן לומר כי בסופו של דבר, **<u>העדרן של נשים בועדה מצביעה על מסקנה לוגית אחת ברורה – המשיבים לא פעלו בהתאם לחוק ועל כן יש לחייבם למנות נשים לאלתר.</u>**

50. לאור כל זאת, ומשנמצא כי אין המשיבה 3 עומדת בהתאם להוראות הדין, נאלצות העותרות להגיש בפני כבוד בית משפט הנכבד עתירה זאת.

לפיכך מתבקש בית המשפט הנכבד להשית את הסעדים המפורטים לעיל ובכך להביא לאלתר ליישום החוק, וזאת מהטעמים כפי שיוצגו כדלהלן.

<u>הטיעון המשפטי:</u>

א. <u>המסגרת הנורמטיבית</u>

<u>סעיף 1ג6 לחוק שיווי זכויות האישה</u>

51. בחינה פורמלית של הרכב המשיבה 3, כמו גם בחינה מהותית של סמכויותיה והנושאים הנבחנים תחת כנפיה, מובילה למסקנה חד משמעית לפיה הועדה חוסה תחת סעיף 1ג6 לחוק שיווי זכויות האישה, כפי שיוסבר להלן. לאור חשיבותו יובא בשנית להלן סעיף 1ג6(ב) לחוק שיווי זכויות האישה, המגדיר את המסגרת הנורמטיבית של הדיון נשוא עתירה זו בקובעו כי:

> **"בוועדה ציבורית ובצוות שמינו הממשלה, ראש הממשלה, שר, סגן שר או מנהל כללי של משרד ממשלתי (בסעיף זה – גוף ממנה), יינתן ביטוי הולם, בנסיבות הענין, לייצוגן של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסיה".**

סעיף 1ג6 לחוק מגדיר באופן מפורש כי:

> **"ועדה ציבורית" – ועדה שבחבריה נציג ציבור;**
>
> **"צוות" – ועדה או גוף אחר שהוקם לשם עיצוב מדיניות לאומית בכל נושא לרבות בנושאי חוץ או ביטחון, או לשם מניעה, ניהול או פתרון של סכסוך מדיני או בין-לאומי, לרבות ניהול משא ומתן, ובכלל זה לקראת חתימה על הסכם ביניים או על חוזה שלום.**

ב. <u>הועדה הינה בגדר ועדה ציבורית וכן בגדר צוות, כהגדרתם בחוק</u>

<u>הועדה הנה ועדה ציבורית</u>

52. בחינה ראשונית של הרכב הועדה מעלה כי היא מורכבת מנציגי ציבור. כך ניתן להצביע באופן ברור ונגלה לכל כי מדובר בועדה ציבורית כהגדרתה בחוק, ומכאן שאין מחלוקת כי דרישות החוק מחייבות את הועדה.

53. יצוין כי אף עובדה זאת איננה נסתרת על ידי המשיבים והפוך מכך: במכתב תשובת המשיבים מיום 4 ביולי 2010, מצוין במפורש כי הדרישה המופיעה בחוק "**עמדה לנגד עיני ראש הממשלה**" ומכאן כי אין מחלוקת על תחולת החוק.

<u>הועדה הנה אף בגדר צוות לעיצוב מדיניות לאומית</u>

54. אולם, למעלה מן הצורך ואך למען הזהירות ייטען כי גם בניתוח מטרות הועדה, לפיהן הועדה נועדה לבחון אירוע בעל נסיבות טרגיות במיוחד, ואשר לממצאיה אפשרות להשפיע באופן ישיר על מדיניות החוץ של מדינת ישראל ובכך אף על בטחונה ומעמדה בעולם.

55. לא זאת אף זאת; הועדה מונתה לבחון את "הנסיבות הבטחוניות להטלת הסגר הימי על רצועת עזה", שאלה שגם לה, השלכות מהותיות על מדיניות החוץ של מדינת ישראל ובאופן ישיר על מצבה הבטחוני.

56. כך, ובהתאם להגדרת "**צוות**" בחוק, לפיו צוות הינו "**ועדה או גוף אחר שהוקם לשם עיצוב מדיניות לאומית בכל נושא לרבות בנושאי חוץ או ביטחון**", ניתן להסיק באופן חד משמעי כי המשיבה 3 הינה בגדר צוות, על פי הגדרתו של המונח צוות בחוק.

57. לחילופין, ולמען הזהירות בלבד, ייטען כי אף אם חרף האמור לעיל ייקבע כי הועדה אינה חוסה תחת החוק, <u>עובדה המוכחשת כאמור</u>, הרי שלפי מהותה ומטרותיה של הוועדה, כקובעת מדיניות בנושא רחב יריעה ורב תשיבות לציבור רב של אנשים, היא ועדה שהעיקרון של ייצוג הולם של שני המינים צריך לחול עליה.

58. זאת ניתן ללמוד מדבריו המלומדים של כבוד השופט העליון (בדימוס) חשין, בהתייחסו לשאלת הייצוג ההולם בבג"צ בג"ץ 2671/98 שדולת הנשים בישראל נ' שר העבודה והרווחה, (3) 630נב (להלן: "**בג"צ שדולת הנשים השני**"):

> "**משלמדנו כל אלה** [סעיפי החוק המחייבים ייצוג הולם בין המינים – ע.ט.א.], **נוסיף אנו ונאמר: מאמץ כן וישר להעמיד את האישה בקו זינוק אחד עם הגבר; עשייה נמרצת למתן ביטוי הולם לייצוגה של האישה בשירות הציבורי – <u>אלו חובות שוזרות עצמן בדוקטרינה הכללית המחייבת ליתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים בשירות הציבורי</u>. פירוש הדברים הוא, שבכל מינוי או בחירה בשירות הציבורי על הרשות בת-הסמך לעשות כמיטבה כדי לקיים את מצוותה של הדוקטרינה**".
>
> [הדגש איננו במקור-ע.ט.א]

59. מכאן ניתן לומר באופן הנעלה מכל ספק: הועדה החוסה תחת החוק ובכל מקרה תחת כל דין, מחויבת שיינתן בהרכבה ייצוג הולם לנשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה.

<u>ג. הועדה איננה עומדת בדרישות החוק</u>

<u>אי קיום דרישת ביטוי הולם לנשים בועדה</u>

60. הדרישה הקבועה בחוק לביטוי הולם לנשים הנה ברורה ומבטאת את החובה לייצוג מספרי הולם בהרכב ועדה. כאמור לעיל, בועדה אין כלל נשים וקל וחומר נשים ממגוון קבוצות האוכלוסיה, כפי שמורה החוק.

61. לפיכך, העובדה כי לא מונתה אישה לועדה, מדברת בעד עצמה ומוכיחה כי לא ניתן ייצוג הולם לנשים בועדה. ודי לנו בכך על מנת להכריע בשלילה בשאלה האם הועדה עומדת בדרישות הקבועות בחוק. על כן ניתן לומר כאן ועכשיו כי היא פועלת בניגוד לחוק.

62. חשוב להדגיש לעניין זה כי אף אם יעידו נשים בועדה, כפי שאף הביעה העותרת 1 את רצונה להביא בפני המשיבה 3 את נקודת המבט המגדרית לשאלות הנבחנות בה, וכך לכאורה יישמע קולן – עדות שכזו איננה מספקת וודאי איננה בגדר מימוש דרישת החוק לייצוג הולם. לא בכדי החוק קובע כי נשים ימונו לוועדה. משמעות המינוי ברורה; לאפשר לנשים הממונות להשפיע באופן אינהרנטי על עבודת הועדה, להיות שותפות בדיון ובגיבוש מסקנות הועדה ולהיות קול שווה בין שווים בעת קבלת ההחלטות בועדה.

<u>אי קיום דרישת מינוי נשים ממגוון קבוצות אוכלוסייה</u>

63. מן החוק עולה החובה למנות נשים **ממגוון קבוצות האוכלוסייה**. לענייננו, העדר נשים בכלל אינו מותיר מקום לדיון האם מתקיימת דרישת המגוון.

64. ועל אף התייתרות השאלה, יודגש כי המונח מגוון, בהקשר זה של הועדה, מדגיש את החובה למנות לועדה נשים אשר בנוסף להשתייכותן החברתית, והמעמדית, אף באות ממגוון תחומים ואסכולות. זאת ברוח המינוי של מר מרחב לועדה, משנמצא כי תחום מומחיותו של מר מרחב יכול לתרום לועדה, אף אם איננו משפטן.

65. זאת ועוד; דרישת המגוון בהקשר זה של הועדה מחייב את המשיבים למנות להביא למינויה של לפחות אישה אחת, אשר בין יתר תחומי מומחיותה, תוכל לשפוך אור על ההיבטיים המגדריים הקיימים בנושאים הנדונים בועדה. גיוון הקולות במקרה זה מחייב מינוי אישה, אשר תוכל לבטא את נקודת מבטן של נשים בסוגיות הבטחוניות-מדיניות, אשר כה רלוונטיות לעולמן של נשים, ואשר הוכר כי יש לסוגיות אלו השפעה ייחודית עליהן.

66. לאור האמור ניתן להבחין בנקל כי דרישת החוק למינוי נשים ממגוון קבוצות אוכלוסייה איננה באה לידי ביטוי כלל ועיקר בהרכב הועדה ועל כן על אחת כמה וכמה ניתן לומר כי דין הרכב הוועדה להיפסל בהיותו בניגוד מוחלט לחוק.

<u>ד. החשיבות הטמונה ביישום דרישות החוק</u>

<u>הרקע לחוק - החלטת מועצת בטחון של האו"ם 1325</u>

67. במשך השנים, הכיר המשפט הבינלאומי בצורכיהן הייחודיים של נשים ונערות באיזורי סכסוך, בנקודת מבטן היחודית על עימותים מזויינים ועל דרכים שונות להשכנת שלום. כן הכירו אמנות שונות בחובה לשתף נשים בזירה הציבורית, כמו גם בהליכי קבלת החלטות בתחום הבטחוני והמדיני כאחד.

68. כך, האמנה לביעור כל צורות האפליה כלפי נשים (CEDAW) העוסקת בכלליות בחובת המדינות לקדם את השוויון בין המינים באמצעות חקיקה ואושררה על ידי מדינת ישראל בשנת 1979, קבעה כי על המדינות החברות באו"ם להכליל את עקרון השוויון בין המינים בחוקותיהן ובחוקיהן, וכי עליהן להבטיח, באמצעות חקיקה ואמצעים אחרים, את היישום המעשי של עיקרון זה.

69. צעד משמעותי נוסף נקבע בכנס האו"ם הרביעי על נשים, שנערך בבייג'ין בספטמבר 1995, בו נוסח מצע המלצות לפעולה - מצע הפעולה של בייג'ין (Beijing Platform for Action), בו נדונה במפורש ההשפעה המגדרית הקיימת באיזורי סכסוך והנחוצה בהליכי קבלת החלטות בממשל. במצע הפעולה הוצגה שורת צעדים לקידום מעמדן של נשים ובהם: על ממשלות לשאוף לכך שלפני נקיטת מדיניות מסוימת תיבדק השפעתה על נשים ועל גברים; עליהן לעבוד עם הגופים המחוקקים לצורך קידום פרספקטיבה מגדרית בכל חקיקה ומדיניות; על הרשויות האחראיות לאיסוף נתונים סטטיסטיים לוודא כי כל הנתונים הסטטיסטיים הנוגעים לפרטים ייאספו וינותחו לפי מין וגיל, וכך ישקפו סוגיות הנוגעות לגברים ולנשים בחברה.

70. האמנות וההסכמים הללו, בין היתר, היוו רקע לבשורה המשמעותית שיצאה באוקטובר 2000 משולחנה של מועצת הבטחון של האו"ם, יש שיאמרו מהפכה של ממש – לראשונה, בהחלטת מועצה הבטחון של האום בישיבתה ה- 4213 מיום 31 באוקטובר 2000 (להלן: "**החלטה 1325**"), הוכרה על ידי המועצה העובדה כי נשים ולנערות החיות באזורי סכסוך יש נה פרספקטיבה ייחודית על סכסוכים מזויינים, שאיננה באה לידי ביטוי כאשר סכסוכים אלה מנוהלים רק על ידי גברים.

71. יתרה מכך; ההחלטה מאמצת את האמנות הקודמות לה ובכך גם מביאה לידי ביטוי מחקרים רבים המוכיחים כי נשים תוות סכסוכים לאומיים, בין לאומיים או אחרים באופן השונה מזה של הגברים באותם איזורי סכסוך וכי על מדינות האו"ם לקדם ייצוג נשים בכל הליכי קבלת החלטות (מתוך מאמרה של ענת סרגוסטי, **המהפכה הסודית: שילוב נשים בתהליך המדיני**, עמ' 7. מתוך: **נשים אל מול השלום :קולות מישראל**, נציבות הנשים הבינלאומית לשלום ישראלי פלסטיני צודק ובר-קיימא, דצמבר 2009).

72. יודגש כי החלטה 1325, אשר נתקבלה לאחר שנים רבות, עקובות מדם, הצהירה על הצורך של קובעי מדיניות ושל המשפט הבינלאומי לבחון את חוויותיהן של נשים ונערות החיות באיזורי לחימה וסכסוכים אלימים מתוך נקודת מבט מגדרית ומתוך הכרה בהשפעה הייחודית הקיימת על נשים, נערות (וילדים) במצבים כגון אלה.

73. החלטה 1325, העלתה לשיח הציבורי את סוגית האלימות על רקע מגדרי בזמן מלחמה ומעל הכל הדגישה את החובה בייצוגן של נשים בכל העניינים הנוגעים להן ובשיתופן בחיפושים אחר פתרונות צודקים למניעת סכסוכים וכן יישוב ושיקום של מדינות לאחר סכסוכים. כל זאת מתוך הבנה עמוקה כי לנשים נקודת מבט ייחודית, חיונית ובעלת ערך רב, אשר חייבת להישמע בעת קבלת החלטות הנוגעות לציבור הרחב בכלל ולנשים בפרט וחייבת להוות חלק בלתי נפרד מדרך קבלת ההחלטות.

74. לפיכך, מתוך החלטה 1325 קראה מועצת הביטחון של האו"ם לכל המדינות החברות באו"ם לכלול נשים בכל מוקדי קבלת ההחלטות, פנימיות ובינלאומיות כאחד, מתוך

אותה הכרה בחשיבות הזווית המגדרית. החלטה זו גררה פעילות מדינתית בכל רחבי הגלובוס. עשרות מדינות אמצו, נכון להיום, Action plans – תוכניות פעולה ליישום ההחלטה, ומדינות רבות נוספות קלטו את ההחלטה לתוך ספר החוקים שלהן.

<u>תקיקת סעיף 1ג6 לחוק שיווי זכויות האישה</u>

75. בשורתה של החלטה 1325 היתה רלוונטית ביותר למציאות הישראלית; זאת בין היתר לאור העובדה כי מחד אזרחים ואזרחיות היו נתונים להתקפות ואיומים ביטחוניים חדשות לבקרים ומנגד, נשים המהוות רוב באוכלוסייה הודרו באופן כמעט מוחלט ממוקדי קבלת החלטות לאומיות על כל גוניהן, לרבות החלטות ביטחוניות-מדיניות, והכרעות חברתיות. במציאות זאת, הלכה למעשה נעדר קולן של נשים, מכל רקע וגוון, מרוב הגופים הממונים שבמסגרתם התקבלו החלטות שמטיבן וטבען יכולות להשפיע על עיצוב המדיניות במדינה, הן מדיניות ביטחונית והן מדיניות חברתית-כלכלית.

76. סקירה אודות מצב הנשים לשנת 2004 ובכלל זה ייצוגן במערכות הפוליטיות ממחישה את תת הייצוג של נשים (מתוך הדו"ח 'נשים בישראל – ריכוז נתונים ומידע 2004', נמצא בתר האינטרנט של העותרת 2, בכתובת http://www.iwn.org.il, מאת עו"ד ציונה קניג-יאיר, עו"ד הילית כהן ועו"ד מירה בל-גזית). מן הסקירה עולה כי:

> **"בישראל קיים אי שוויון בולט בהשתתפות נשים במערכת הפוליטית. במימד הפוליטי לאומי מראשית קום המדינה, ייצוג הנשים בקרב חברי הכנסת היה נמוך מאוד. יצוגן בממשלות ישראל היה אף נמוך מזה שבכנסת, ולעיתים לא היה כלל ייצוג של נשים בממשלה. במימד הפוליטי המקומי, ייצוגן של הנשים תמיד היה נמוך מאד, אף מזה של נשים כחברות כנסת... משמעות הדבר היא, שמגדר מהווה חסם בפוליטיקה ובכך מביא לפגיעה בעיקרון הדמוקרטי של ייצוגיות".**

77. יצוין כי בד בבד עם המציאות בה הודרו נשים, התפיסה כי לזווית המגדרית יש מקום של ממש, כבר החלה לתפוס באופן נרחב יותר. ביטוי מוחשי המהווה דוגמא לביסוסה ומיסודה של תפיסה זו ניתן לראות בעצם הקמתה של הרשות לקידום מעמדה אישה. כך, קבוע בחוק הרשות לקידום מעמד האשה, תשנ"ח-1998 (להלן: "**הרשות**"), כי בין יתר תפקידיה, הרשות מחויבת להוסיף את הזווית המגדרית בפעולות השלטוניות, מתוך אמונה שזווית זאת תוביל להחלטות ראויות ושוויוניות יותר.

78. ברוח זו, אף בית המחוקקים בישראל, בפעולתו לקידום ההיבט המגדרי, ראה לנכון לפעול למען שילובן של נשים בעשייה השלטונית במדינת ישראל. זאת על ידי קידום תיקון לחוק שיווי זכויות האישה, שיכלול את החובה למנות נשים בועדות ציבוריות ובצוותים, העומדים כמסד לעבודת השטח של הרשות המבצעת.

79. הנה כי כן, לאור הדברים האמורים מעלה וברוח החלטת מועצת הביטחון של האו"ם בעניין החובה לשתף נשים בהכרעות לאומיות, תוקן חוק שיווי זכויות האישה ובמסגרתו חוקק סעיף 1ג6 לחוק שיווי זכויות האישה. הסעיף כולל את החובה למתן ביטוי הולם לנשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה, בכל אותן וועדות וצוותים, אשר במהותם אמונים על עיצוב אופייה של החברה הישראלית. כך נאמר בדברי ההסבר לחוק כפי שמופיעים

בהצעות חוק - הכנסת 78, ח' באייר התשס"ה, 17.5.2005 המתייחסים לחשיבות ייצוג הולם לנשים בצוותים לעיצוב מדיניות לאומית:

"הצעת חוק שיווי זכויות האישה (תיקון מס' 4) (ייצוג הולם בעיצוב מדיניות לאומית), התשס"ה- 2005, המתפרסמת בזה, באה לתת ביטוי לערכיה השוויוניים של מדינת ישראל. הנשים מהוות רוב באוכלוסיה הישראלית ועליהן ליטול חלק בהכרעות בנושאים הקשורים למדיניות לאומית, ובדרכים לפתרון הסכסוכים המדיניים שמדינת ישראל נתונה בהם".

80. למען השלמת התמונה יצוין כי בשנת 2007 נוסף עוד תיקון לחוק שיווי זכויות האישה, תיקון מספר 6 תשס"ח-2007, המוסיף את סעיף 2ג6 וקובע כי:

"הועברה לוועדה מוועדות הכנסת (בסעיף זה – הוועדה) הצעת חוק, לרבות הצעת חוק תקציב שנתי, או הובאה לאישור הוועדה או להתייעצות עמה חקיקת משנה, אשר יש להן השלכות על השוויון בין נשים לגברים או הנוגעות לתחום מתחומי פעולתה של הרשות, תגיש הרשות לוועדה חוות דעת בדבר ההשלכות האמורות (בסעיף זה – חוות דעת מגדרית); חוות הדעת המגדרית תונח על שולחן הוועדה לקראת הדיון בעניין."

81. ללמדנו כי כנסת ישאל שבה ומקנה חשיבות רבה הן לייצוג נשים והן לייצוג נקודת המבט המגדרית בהליכי קבלת החלטות.

ה. <u>החשיבות המיוחדת הטמונה במתן ייצוג הולם למגוון נשים מקבוצות אוכלוסייה שונות</u>

<u>החשיבות במתן ייצוג הולם לנשים</u>

82. הייצוג המבוטל שיש לנשים בוועדות ציבוריות ובצוותים העונים להגדרת החוק הינו אחד מביטוייה של הפליית נשים בחברה הישראלית. על רקע הפלייה זו, ולאור ההכרה כי ההפליה לא תמוגר באופן טבעי, עלה הצורך בהגדרת החובה לייצוג הולם של נשים, אף אם מחייבת את הרשות השלטונית לעמול על מנת לבחון נשים הראויות להיכלל בוועדה.

83. החובה לאפשר ייצוג הולם באה במקום בו נשים אינן ממונות באופן טבעי, וזאת על אף כישוריהן המתאימים. החובה לייצוג הולם הנה כלי חברתי, אשר ייעודו לתקן עיוותים הנובעים מהעדפתה החוזרת ונשנית של הקבוצה ההגמונית (בין אם זוהי העדפה מכוונת ומודעת, בין אם היא עניין של הרגלים תפיסתיים ושל תרבות מוסדית). קביעת חובה לייצוג הולם היא התבנית השולטת בחקיקה הישראלית של העדפה מתקנת (action affirmative).

84. ההעדפה המתקנת נועדה להשיג שוויון **מהותי** בין המינים, מתוך ההכרה בת עשרות השנים כי ללא העדפה מתקנת, המאזן הלא שוויוני יישמר ותימשך ההפליה האסורה המושרשת כנגד נשים. לפיכך, ההעדפה המתקנת המבקשת לחייב ייצוג הולם לנשים מטרתה לסייע לנשים למצוא את מקומן באותם מוקדי קבלת החלטות ובכך להביא למצב שוויוני יותר בין המינים. לעניין זה יפים הדברים בדבר העדפה מתקנת כפי שביטא כבוד השופט העליון (בדימוס) מצא בבג"צ שדולת הנשים הראשון:

"דא עקא, שמתן הזדמנות שווה עשוי להשיג תוצאה שוויונית רק כאשר האוכלוסיות המתמודדות עושות כן מעמדת מוצא שהיא פחות או יותר שווה; שכן רק בתנאים של שוויון התחלתי הינן בעלות סיכויים שווים להשיגה. לא כן הדבר באוכלוסיה המורכבת מקבוצות חזקות במיוחד ומקבוצות חלשות במיוחד.

פער ניכר בשוויון היכולת, בין שמקורו בחוקים מפלים שהיו תקפים בעבר ועברו מן העולם, ובין שנתהווה בעטיין של תפיסות עולם פסולות שנשתרשו בחברה, מגביר את סיכויי הקבוצות החזקות וגורע מסיכויי הקבוצות החלשות. ההעדפה המתקנת באה לאזן פער זה. היא מבוססת על התפיסה, כי בחברה שחלק ממרכיביה מצויים בעמדת מוצא נחותה, אין די במתן הזדמנות שווה לכול. מתן הזדמנות שווה, בנסיבות כאלו, יקיים רק נוסחה של שוויון פורמאלי, אך לא יזמן לבני הקבוצות המקופחות סיכוי אמיתי לקבלת חלקן במשאביה של החברה. קיומו לאורך זמן של שוויון פורמאלי בלבד מעלה את החשש שבשל דרכו של עולם ומנהגי הבריות, תונצחנה תוצאותיה של ההפליה. תיקון עוולות העבר והשגת שוויון מעשי יכולים, לכן, להיעשות רק בהענקת יחס מועדף לבני הקבוצה החלשה.

85. יצוין כי החתירה לייצוג שווה בין המינים כמובן איננה נחלתו של חוק שיווי זכויות האישה בלבד. החובה למתן ייצוג הולם לשני המינים שולבה בשנים האחרונות במספר חוקים. כך לדוגמה סעיף 18א' לחוק החברות הממשלתיות, תשל"ה-1975 קובע כי בהרכב דירקטוריון של חברה ממשלתית יינתן ביטוי הולם לייצוגם של בני שני המינים. כמו כן קבעו בחוק כי עד להשגת ביטוי הולם לייצוג כאמור, ימונו דירקטורים בני המין שאינו מיוצג, באופן הולם באותה עת בדירקטוריון החברה; בסעיף 49 (ב) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 נקבע כי בהרכב מועצת הבריאות יהיה ייצוג לשני המינים. ראוי לציין כי בחוק ביטוח בריאות ממלכתי אף המחוקק נקט בצעד נוסף על מנת להבטיח ייצוג הולם בקובעו כי מין אחד יהיה מיוצג בלפחות רבע מכלל ההרכב ואלו רק מן הדוגמאות.

86. וכך, כאמור חלה החובה לייצוג הולם בסעיף 1ג6 לחוק שיווי זכויות האישה.

87. המציאות כיום מלמדת כי הצורך בהעדפה מתקנת עבור נשים, הינו עדיין כורת המציאות.

88. **תמונת ייצוג הנשים כיום בקרב מוקדי קבלת החלטות, עוד רחוקה מלהיות אופטימלית.** כך נאמר מפי כבוד השופט א' א' לוי בבג"צ 5755/08 **יעל ארן ואח' נ' ממשלת ישראל ואח'**, מיום 20 באפריל 2009 (להלן: "**עניין ארן**"):

> **"תכלית התקנתן של הוראות חוק אלו, כתב השופט א' מצא, "היא לתקן עיוות חברתי. ההכרה הכללית בזכותה של האישה לשוויון חברתי גמור ומלא אינה באה, בחיי המעשה, לכלל ביטוי אמיתי. בחברתנו, המכירה בשוויון ודוגלת בו כבעיקרון של צדק והגינות, דיבורים על שוויון לחוד וקיומה של הפליה לחוד" (בג"צ 453/94 שדולת הנשים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מח(5) 501, 515; 526 (1994)).**
>
> **<u>למרבה הצער, מציאות זו טרם פסה מן העולם.</u> היא מצויה בכל אשר נפנה (ראו פרנסס רדאי "על העדפה מתקנת" משפט וממשל ג 145, 146; 172 (1995); דליה דורנר "הבחנה שווה ומעמד האשה" עיוני משפט כ 541, 542 (1997)). מקומה אינו נפקד עדיין מן השירות הציבורי. תוצאותיה הן קשות שכן, כפי שהוסיף והסביר השופט מצא, "להפליית נשים בתחומי התעסוקה והפעילות המשקית השפעה הרסנית על שוויון מעמדן החברתי. הפלייתן של נשים בתחומי הפעילות המשקית מזינה, בדרכה שלה, את השרשתן לאורך ימים של תפיסות חברתיות מעוותות" (בג"צ 453/94 שדולת הנשים הנ"ל, בעמ' 523; 524). ובדי הוא בעיני, כי לא פגיעה בציבור הנשים בלבד גלומה בדבר, כי אם גריעה מעניינו של הציבור כולו, מדמותה של החברה, מרווחתם של כל המרכיבים אותה, ומאיכותו של השירות הציבורי – המביט מטה, מבעד לרצפה-תקרה של זכוכית, בכוחות ובכישורים שלא יוכלו לבוא לידי ביטוי אך בשל תבניות חברתיות שזה מכבר אבד עליהן הכלח. אמת,**

זהו "מצב חברתי המכרסם, כל יום שהוא בעינו, בחוסנה של החברה הישראלית" (הנשיא א' ברק בבג"צ 10026/01 עדאלה נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד נז(3) 31, 41 (2003)).

<u>החשיבות המיוחדת במתן ייצוג הולם לנשים בועדה הדנה בביטחונה וביחסי החוץ של מדינת ישראל</u>

89. עקרון הייצוג ההולם, כך ניכר, הפך בשנים האחרונות בגדר מושכלות ראשונים ואין חולקין על חשיבותו. אולם בבוא מערכת המשפט לפרוט עקרון זה לפרוטות, בנושאים השונים הנידונים על ידי מוסדות השלטון, חשוב לבוחנו על רקע תכליתו, ותוך בחינת ההקשר – הנושאים העומדים על הפרק כשעולה שאלת הייצוג ההולם.

90. בחלק זה נעמוד, בקליפת אגוז, על חשיבות ייצוג ההיבטים והאינטרסים הנשיים-מגדרים בהליך קבלת ההחלטות, נשוא העתירה. מטרת חלק זה הנה המחשת הנזק אשר יגרם, באם השיקולים המפורטים להלן לא יזכו לבולטות הראויה, חוקית ומוסרית.

<u>היבטיים מגדריים הקיימים בסוגיות הנדונות על שולחן הועדה</u>

91. כמצוין לעיל, הנושאים הנבחנים על ידי המשיבה 3, הינם במהותם בעלי השלכות בטחוניות ומדיניות. כך, בחינת לגיטימיות הסגר הימי על עזה, הינה שאלה משפטית בעיקרה, אולם בעלת אספקטים רחבים יותר אשר ישפיעו בהכרח על בטחונה של מדינת ישראל ועל יחסי החוץ שלה עם מדינות האיזור בפרט ומדינות החברות באו"ם ככלל.

92. הזווית המגדרית בסוגיות בעלות נופך מדיני-בטחוני, בייחוד באיזורי סכסוך, הוכרה בהחלטה 1325, כמצוין בפירוט לעיל. כך, החלטה 1325 הכירה בכך כי חוויותיהן של נשים ונערות באיזורי סכסוך, הינן בהכרח שונות מאלו של הגברים. בתוך כך, ניתן להניח כי חוויותיהן של נשים הנמצאות תחת הסגר הימי בעזה, כמו גם של נשים הנתונות להשפעת הטרור במדינת ישראל, הינן ייחודיות הן באופן השונה בו הן נחוות, ביחס לאופן בו גברים חווים אותם, והן באופן בו החוויות הללו משפיעות על חיי הנשים, מעצם מעמדן ותפקידן בחברה.

93. כך למשל, נשים באיזורי סכסוך נושאות בעיקר הנטל של שמירה על שלמות גופם ונפשם של ילדים בטראומה, ועל שימור שלמותן ואיתנותן של משפחותיהן. נשים באיזורי סכסוך, כפי שמלמדים מחקרים, חשופות יותר לאלימות מינית הן מצד בני זוגן, הן מצד האוייב – כדוגמת מקרה רואנדה ומקרה בוסנייה, והן מצד כוחות שלום של האו"ם ושל גופים רב לאומיים אחרים.

94. בהתאם לרוח החלטה 1325, בנוסף ובעקבות החוויות הייחודיות אותן חוות נשים במהלך סכסוכים, כמו גם אלימות אשר מופנית כמעט ורק כלפי נשים, יש לנשים זווית ייחודית במסגרת החיפוש אחר דרכים להשכנת שלום. מתוך כל יש לאפשר לנשים להיות מיוצגות בהליכים אלו.

95. במקרה דנן, ניתן להניח כי זווית מגדרית תסייע במחשבת אחר חלופות פעולה שונות שונות – הן בעבר והן עתידיות – הן להטלת הסגר והן להשתלטות על המשט במסגרת האירוע הימי ב-31 במאי 2010.

96. יודגש כי על מנת להשלים את התמונה ולאפשר לפרוס בפני הועדה היבטיים מגדריים רחבי היקף לנושאים הנבחנים בועדה, תוגש על ידי העותרת 1, יחד עם ארגוני נשים נוספים, חוות דעת אשר תעלה על נס את הנושאים המגדריים הרלוונטיים.

97. במקרה הנוכחי ניתן לומר, אם כן, כי עקרון הייצוג ההולם לא רק מקדם את השוויון אלא אף מביא לכך כי נקודות מבט נוספות וחשובות ייכנסו להליך קבלת ההחלטות ויסייעו להכריע בו באופן מושכל. במלים אחרות: החלטה 1325 של מועצת הבטחון, וסעיף 1ג6 לחוק, מבטאים את ההבנה כי החלטות המתקבלות תוך ראייה פנורמית המכלילה את זוויות הראייה של נשים, הן החלטות טובות יותר, וכי החלטות המתקבלות תוך הדרת נשים עלולות להיות החלטות לקויות וחסרות.

<u>החשיבות במינוי נשים **ממגוון** מקבוצות האוכלוסייה</u>

98. הנחת היסוד בדיוננו הינה כי כיום, גם מעט הנשים הממונות להרכבים שונים במוקדי קבלת החלטות, הינן נשים המשתייכות לקבוצות המובילות בשיח הציבורי הישראלי ומשויכות למאגר מצומצם ולפרופיל צר, ממנו מודרות נשים המוחלשות הן בהיבט הכלכלי והן בהיבט הלאומי-אתני. בדיון בישיבת הוועדה לקידום מעד האישה מיום 12 ביולי 2005 (פרוטוקול מספר 196), התייחסה חה"כ יולי תמיר (כתוארה אז), לחשיבותה של הוראה חוקית שאיננה מסתפקת בקביעת חובה למינוי נשים, אלא מציינת במפורש את החובה למינוי **מגוון** נשים:

> **"המטרה היא, שימנו אישה ערבייה, אישה מזרחית או אישה מהפריפריה, על מנת שלא כל הזמן יפנו לאותו מאגר מצומצם של נשים... אם תעשי בדיקה סטטיסטית, תראי שבסוף מי שנהנה מהפתיחות שקיימת במקומות מסוימים, אלה בדיוק אותן נשים כל הזמן. יש בזה טעם לפגם. הנשים צריכות לראות את הזירה הנשית בצורה יותר מגוונת ויותר מדויקת, כדי שנוכל להכניס גם נשים אחרות למעגל מקבלי ההחלטות. אחרת, אנחנו נשארים בהדרה מסוג כזה או אחר, ואני לא חושבת שזה נכון. הרי אין לממשלה עניין לקחת רק נשים מקבוצה אחת. האמירה הזו היא אמירה הצהרתית שאנחנו כנשים מכירות במגוון שבתוכנו, מכבדות אותו וחושבות שהוא צריך לקבל ייצוג"...**

99. נובע מאמירה זו הרצון לשתף נשים מכל שכבות האוכלוסייה, ייצוג לנשים אשר באופן תדיר מודרות ממוקדי קבלת ההחלטות ואינן מיוצגות בהיותן נשים ובשל השתייכותן האתנית, הלאומית, הדתית, הגיאוגרפית, התרבותית, הכלכלית וכדומה. מטרת החוק אם כן הינה מתן ביטוי לנשים אלו בצוותים לאומיים ובועדות ציבוריות מתוך תפיסה שלנשים אלו יכולה להיות תרומה משמעותית על קבלת ההחלטות. כל קבלת החלטות בלי ייצוג כזה הינה פגומה. שכן, ברי לכל כי גם נציגות נשית איננה הומוגנית ומכאן שגם את הזוית המגדרית שחשיבותה הובהרה לעיל, חייב לבטא ספקטרום רחב של דעות, גוונים וקולות, על מנת לתת קול, באמת ובתמים של האוכלוסיה הנשית בישראל.

100. יצוין כי עד היום, החקיקה הקובעת את חובת הייצוג הולם לשני המינים, התייחסה לקבוצת הנשים כקבוצה הומוגנית והשאלה האם יש להחיל את עקרון ההעדפה המתקנת

בתוך קבוצת הנשים לא עלתה לדיון. על כן ניתן לראות את נקודת המבט החדשה שסעיף 1ג6 משלב, לפיה אחת ממטרות ייצוג נשים הנה שיתוף רב תרבותי וקידומן של נשים שעד כה לא ניתנה להן הבמה, הן בהיותן נשים והן בהיותן שייכות לקבוצות המופלות בשל מאפיינים נוספים. הרציונל העומד בבסיס עקרון ההעדפה המתקנת לנשים ככלל, אף יפה לרציונל המבסס את החובה לאפשר לנשים מכל קבוצות האוכלוסיה לזכות גם הן להיות נציגות מטעם קבוצתן.

101. לסיכום, כמבואר לעיל, ייצוג הולם מהווה תנאי הכרחי לקיום שוויון בין המינים. **<u>אך בגדר תנאי הכרחי ובהחלט לא מספק. המחוקק בדורשו מינוי נשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה שם לנגד עיניו את הרצון להביא לשוויון גם בגדר קבוצות הנשים השונות ובעיקר המוחלשות מבין הנשים. כל זאת מתוך אותן עילות המצוינות לעיל. על כן, בבואנו לבחון את מטרות החוק למול הרכב הוועדה, אין אלא להשתכנע כי הפגם שדבק בה הינו מהותי עד לשורשו.</u>**

<u>ו. היעדר קיום 'נסיבות העניין' בחוק והנטל להוכחת קיומן</u>

102. לא נעלמה מעיני העותרות העובדה כי הדרישה לייצוג הולם מסויגת בחוק ל"**נסיבות העניין**".

103. ראשית יודגש כי הנטל להוכחת התקיימות "נסיבות העניין", דהיינו, אותן נסיבות אשר לא אפשרו למשיבים לעמוד בדרישות החוק, רובץ לפתחם <u>של המשיבים</u>. כך, בשאלת נטל ההוכחה נקבע בבג"צ שדולת הנשים הראשון כי:

> **"הנטל להוכיח כי בנסיבותיו של מקרה פלוני לא היה ניתן למנות אישה, רובץ על שכמו של השר הממנה. נטל זה איננו קל. <u>כדי לשאתו מוטל על השר הממנה להראות כי בדק את האפשרות למנות מועמדת מתאימה אך נוכח כי בנסיבות העניין הדבר אינו ניתן</u>. אף חובת הבדיקה החלה עליו אינה קלה. כדי לעמוד בה מוטל על השר לנקוט אמצעים סבירים לאיתורה של מועמדת מתאימה. היקף האמצעים תלוי בסוג המינוי העומד על הפרק. מקום שעליו למנות דירקטור מקרב עובדי משרדו, תקיף הבדיקה את כלל העובדות במשרדו שלכאורה הינן בעלות הכישורים הראשוניים הנדרשים. <u>ואם בידו לבחור את המועמד מקרב הציבור הרחב, חייבת בדיקתו להתייחס למיגזרי האוכלוסיה שבקרבם עשויה להימצא המועמדת הנאותה</u>. אין משמעות הדבר שעל השר לחתור בכל מחיר לאיתורה של מועמדת אלמונית שהינה בעלת הכישורים הדרושים. אך הוא גם לא ייצא ידי חובתו בעריכת חיפוש "פורמאלי" אחר מועמדת כלשהי. לשם מילוי חובתו כיאות עליו לנקוט אמצעים סבירים שמטרתם להביא לאיתורה ולמינויה של מועמדת ראויה. לשם כך אין זה מן הנמנע שהשר יסתייע, לא רק בעוזריו וביועציו, אלא גם בגופי ציבור חיצוניים (כהתאחדויות של עוסקים, לשכות והסתדרויות של בעלי מקצועות חופשיים, איגודים מקצועיים, האוניברסיטאות, עמותות של נשים וכדומה) וכן בגורמים מקצועיים (כדוגמת היועצת למעמד האישה במשרד ראש הממשלה), שיש בידם המידע הרלוואנטי הדרוש לו והעשויים להציע מועמדות שהינן בעלות הכישורים הדרושים למינויים כאלה ואחרים.**

104. אשר על כן, ההוכחה כי לא יתקיימו במקרה דנן נסיבות המצדיקות העדר מינוי נשים הינה למעלה מן הצורך ולשם הזהירות בלבד.

105. אולם, וכאמור – למען הזהירות, אף אם ייאלצו העותרות להתמודד עם הטענה לפיה יש הצדק להעדר מינוי אישה בועדה, יטענו העותרות כי במקרה דנן אין להניח כי נסיבות העניין יצרו עילה כלשהי אשר בגינה לא יכלו המשיבים בעתירה זו לעמוד בדרישות החוק.

106. זאת אף נוכח הנסיבות המתוארות בפירוט לעיל, לפיהן פנו המשיבים למספר נשים, והללו סירבו להתמנות לועדה. זאת מתוך מספר נימוקים:

א. במציאות הישראלית שבה התברכנו בנשים רבות המצויות בצמרת הפרקטיקה והאקדמיה המשפטית, קשה להעלות על הדעת כי לא ניתן למצוא משפטנית ראויה אשר תיעתר לבקשה להיות חברה בועדה. העובדה כי לא נמצאה משפטנית, כפי שהמשיבים טוענים, יכולה לשמש רק כאינדיקציה לכך שלא נעשו ניסיונות מספקים על מנת לאתרה.

ב. מתוך בחינת תחומי מומחיותם של שני החברים אשר התווספו לועדה, פרופ' דויטש ומר מרחב, ניתן ללמוד כי הורחבו התחומים אשר הוגדרו כתנאי לחברות בועדה. ספק רב אם לאור התנאים החדשים, ותחת הרחבת יריעת החיפוש אחר מומחים, נעשו מאמצים נוספים לפנות למועמדות. יודגש כי אף אם נעשתה, כאמור, מבחן התוצאה מדבר בעד עצמו; העדר חברות בועדה, משפטניות ולא משפטניות כאחד, מלמד כי המאמצים בהכרח לא היו מספקים.

ג. המשיבים לא מיצו את אפשרויות האיתור אחר מועמדות ובכך לא עמדו בנטל המוטל עליהם. זאת בהתחשב בעובדה כי היה לאל ידם לפנות לרשות לקידום מעמד האישה, אשר יכולה היתה לפעול כמצוות החוק ולתור אחר מועמדות מתאימות. יתרה מכך; גם לאחר שהרשות לקידום מעמד האישה פנתה היא למשיבים, בדרישה כי ימולאו הוראות החוק ובהצעת סיוע לאיתור אחר נשים, סירבו המשיבים להצעה זאת. כך, לא עמדו המשיבים בחובה האקטיבית המוטלת עליהם, כפי שעוצבה בפסק דין שדולת הנשים הראשון:

> **"כדי לעמוד בה מוטל על השר לנקוט אמצעים סבירים לאיתורה של מועמדת מתאימה. היקף האמצעים תלוי בסוג המינוי העומד על הפרק. מקום שעליו למנות דירקטור מקרב עובדי משרדו, תקיף הבדיקה את כלל העובדות במשרדו שלכאורה הינן בעלות הכישורים הראשוניים הנדרשים. ואם בידו לבחור את המועמד מקרב הציבור הרחב, חייבת בדיקתו להתייחס למיגזרי האוכלוסיה שבקרבם עשויה להימצא המועמדת הנאותה. אין משמעות הדבר שעל השר לחתור בכל מחיר לאיתורה של מועמדת אלמונית שהינה בעלת הכישורים הדרושים. אך הוא גם לא ייצא ידי חובתו בעריכת חיפוש "פורמאלי" אחר מועמדת כלשהי."**

ד. לא זו אף זו; ידוע לעותרות כי המשיבים פנו למומחיות ולמומחים רבים כאחד. אולם בעוד שסירובם של מומחים רבים, מטעמים כאלו ואחרים, לא ריפא את ידי המשיבים מחיפוש אחר מועמדים נוספים, דווקא סירובן של מספר משפטניות, יצר בידי המשיבים את התחושה המוטעית לפיה יצאו מידי חובה.

ה. זאת ועוד; כמצויין לעיל, לאור דרישות העותרות בטרם מינויים של שני החברים הנוספים לועדה והבעת דאגתן לאי מימוש החוק ולפגיעה בזכויות השוויון, יכלו

המשיבים לפנות לעותרות ואף להסתייע בהן בחיפוש אחר מועמדות. זאת גם כן בהתאם לאמור בפסק דין שדולת הנשים הראשון:

> **לשם מילוי חובתו כיאות עליו** [השר הממנה – ע.ט.א] **לנקוט אמצעים סבירים שמטרתם להביא לאיתורה ולמינויה של מועמדת ראויה. לשם כך אין זה מן הנמנע שהשר יסתייע, לא רק בעוזריו וביועציו, אלא גם בגופי ציבור חיצוניים (כהתאחדויות של עוסקים, לשכות והסתדרויות של בעלי מקצועות חופשיים, איגודים מקצועיים, האוניברסיטאות, עמותות של נשים וכדומה) וכן בגורמים מקצועיים (כדוגמת היועצת למעמד האישה במשרד ראש הממשלה), שיש בידם המידע הרלוואנטי הדרוש לו והעשויים להציע מועמדות שהינן בעלות הכישורים הדרושים למינויים כאלה ואחרים."**

107. מכל הנימוקים הללו ניתן להסיק כי הטענה לפיה לא היה בנמצא נשים ראויות אשר ניתן למנותן הינה רק בגדר תירוץ, אשר יש לדחותו על הסף, עת המשיבים מבקשים להשתמש בתירוץ זה כשריון לא ראוי מפני דרישות החוק.

108. זאת ועוד; חיזוק לטענת העותרות לפיה במקרה דנן **לא** מתקיימות "נסיבות העניין", ניתן למצוא במבחן אותו מאמץ כבוד השופט העליון (בדימוס) מצא, בפס"ד שדולת הנשים הראשון. על פי מבחנו, על אף כי אין החובה לייצוג הולם הינה חובה מוחלטת, עקרון השוויון מורה על העדפת מועמדות על פני מועמדים, אפילו במקרה בו ישנם מועמדים בעלי ניסיון רב יותר מזה של המועמדות. דהיינו, באיזון בין החובה לקיים את עקרון השוויון לבין נסיבות העניין, יש להעניק יתרון לעקרון ההעדפה המתקנת. כלשון פסק הדין:

> **"מבכר הייתי לאמץ מבחן גמיש יותר, התולה את ההכרעה בנסיבותיו המיוחדות של כל מקרה נתון, תוך בחינת הרלוואנטיות שיש בהקשר האמור ליתרונו היחסי של המועמד, על רקע ההכרה במרכזיותו של עקרון ההעדפה המתקנת. כך, למשל, אם יתרונו של מועמד על פני מועמדת מתחרה, נובע מהיותו בעל ניסיון מעשי עשיר במיוחד בכהונה בדירקטוריונים שונים, נוטה הייתי להכשיר את ההתחשבות בניסיונו של המועמד, כבשיקול המצדיק את העדפתו, רק אם היה מוכח כי, בנסיבות העניין, ניסיונו העשיר של המועמד מהווה שיקול רלוואנטי בעל משקל מיוחד; כגון, שבהרכב הקיים של הדירקטוריון מכהנים דירקטורים מנוסים מעטים ומטעם זה נודעת חשיבות מיוחדת לצירופו של דירקטור שהוא עתיר ניסיון. שאם לא אלה פני הדברים, ראוי לכאורה לבחור במועמדת, חרף היותה מנוסה פחות. טעם הדבר נובע מעקרון ההעדפה המתקנת; שכן, במציאות חברתית שבה הופלו נשים יהיה זה אך טבעי שיימצאו יותר גברים מנשים שהינם בעלי ניסיון ניהולי. העדפם** [כך במקור – ע.ט.א] **של מועמדים, על פני מועמדות, בשל היותם בעלי ניסיון מעשי רב ומגוון יותר, עלולה לקיים בעינם לאורך ימים ושנים אותם מודלים של הפליית נשים, שסעיף 18א נועד להעבירם מן העולם. לא למותר להוסיף כי אותם שיקולים עצמם עשויים להעמיד במבחן גם את הגדרת הכישורים, שעל פיה יחליט שר כי בנסיבות העניין לא ניתן למנות אישה. לאמור: אם יימצא**

שתנאי הכשירות, שעל פיהם החליט השר להעדיף מינויו של גבר, אינם רלוואנטיים למילויה של הכהונה המסוימת, אפשר וראוי שייקבע כי הסייג אינו חל ושהופרה החובה להעדיף מינוי של אישה.

29. בעיקר יש להטעים, כי באיזון הפנימי בין חובת השרים להעדיף מינוין של נשים לבין היקף ההתחשבות במגבלות שבמסגרתן מוטל על השרים למלא חובה זו, יש ליתן משקל בכורה לחובת ההעדפה של נשים. <u>יש לזכור, כי חובת ההעדפה בשיקולי המינוי היא כללית, בעוד שהסייג (המשחרר את השר הממנה מן החובה האמורה) עשוי לחול רק במקרים חריגים, בהם קיום החובה אינו אפשרי.</u>

[הדגש איננו במקור – ע.ט.א]

109. יודגש כי במקרה דנן, המשיבים אשר כאמור עליהם נטל ההוכחה כי מתקיימות נסיבות העניין, כלל לא הראו כי ניסיונן של מועמדות אשר נבחנו, נפלו מניסיונם של המועמדים אשר בסופו של דבר נבחרו. ספק אם מבחן כזה כלל נעשה. קל וחומר שלא הוכח כי העדר ניסיון של מי מהמועמדות פוסל אותן מחברות בועדה.

110. עוד ניתן למצוא בפסיקת בית המשפט הנכבד בעניין ארן מיום 7 בינואר 2010; בפסק דינו, ישנו פירוט של הבחינות אותן מחויבת הרשות הממנה לבחון על מנת לוודא כי המינוי המוצע עומד בדרישות הייצוג ההולם.

111. בין יתר המבחנים המצוינים בפסק הדין, נקבע כי חלה החובה על ועדת האיתור הבוחנת את המינוי, לבחון את מידת ייצוג הנשים בכל הדרגות במערכת ככלל (החיתוך האנכי) וכן בדרגים דומים לדרג אשר מינויו נבחן (החיתוך האופקי). הווה אומר כי קיימים מבחנים אותם מחויבת הרשות הממנה לבחון באמצעותם את המינוי, מבחנים שספק רב אם התקיימו במקרה דנן.

112. יצוין כי לא נסתרה מעיניהן של העותרות העובדה כי בעניין ארן בית המשפט הגבוה לצדק הנכבד דחה בסופו של דבר את העתירה. אולם, קביעה זו אין בה ככלל כדי להפחית מהדרישה לבחינת הייצוג ההולם המתחייב ובפרט לענייננו נשוא עתירה זאת. שכן, דחיית העתירה הינה בעיקר בהתבסס על הקביעה לפיה החלטתה של הרשות הממנה, **לאחר יישום כל המבחנים לייצוג הולם**, הינה במתחם הסבירות. ללמדנו כי בחינת סבירות החלטת הרשות מחייבת בחינה ראויה וממוסדת של התנאים לייצוג הולם, בחינה אשר לא התקיימה במקרה דנן.

113. זאת ועוד; בעניין ארן נדון מינוי אשר בהכרח מחייב את הבחירה-מינוי גבר **או** מינוי אישה. **בענייננו, אין מניעה ממינוי של גברים ונשים**, זה לצד זה, באופן אשר יגשים את דרישות הייצוג ההולם בהתאם לחוק.

114. **לפיכך, נגלית לעיני כל העובדה כי אין כל צידוק, או שמא ייאמר תירוץ, לכך שאין ייצוג של נשים בהתאם לדרישות החוק.**

115. על אף כל האמור, למען הזהירות בלבד ורק מתוך הכרת העותרות בחשיבות הרבה הטמונה ביישום החוק ככלל ובפרט בעבודת המשיבה 3, מבקשות העותרות להדגיש כי אם המשיבים יעמדו על טענתם כי קיים קושי אמיתי לאתר נשים ראויות לועדה, אף כי

העותרות שוללות מכל וכל קושי כגון דא, יהיו העותרות מוכנות לסייע למשיבים במלאכת האיתור.

116. כמצוין, כל זאת מתוך אמונה בחשיבות המכרעת שיש לייצוג נשים בעבודת המשיבה 3, ומתוך הכרה בעובדה כי בכך נוטלות על עצמן העותרות משימה לא להן, הרובצת לפתחם של המשיבים.

ז. <u>מידת יישום (*או שמא יש לומר העדר יישום*) החוק כיום - ריקון מתוכנו הלכה למעשה</u>

117. לאחר פירוט העילות העומדות בבסיס חקיקת החוק ותיאור האופן בו התעלמו המשיבים מדרישותיו, יצויין כי התעלמות זו של המשיבים מהחוק <u>אינה</u> בגדר התעלמות חד פעמית. למעשה, מאז שחוקק החוק, הוא אינו מיושם עד כדי כך שניתן להכתירו כבגדר 'אות מתה'. כך, הגורמים האמונים על יישום החוק שלמרבה האירוניה, חלקם היו שותפים לחקיקתו, למעשה מרוקנים אותו מכל תוכן כאשר אינם רואים לנגד עיניהם את דרישותיו. זאת ניתן ללמוד על נקלה מתוך בחינת הרכבי ועדות ו/או צוותים המוקמים ללא קיום דרישות החוק.

118. זאת ועוד; התעלמות המשיבים מדרישות החוק אינה מתמצה אך ורק באי מינוי נשים כהלכה. על פי דרישות סעיף 1ג6(ג) לחוק, הרשות המבצעת מחויבת לדווח לרשות לקידום מעמד האישה אודות הקמת הוועדה ו/או הצוות. כך לשון החוק:

> **"גוף ממנה ידווח לרשות על כל מינוי של ועדה ציבורית או צוות, מיד לאחר המינוי ובטרם החלו הוועדה הציבורית או הצוות בפעולתם;"**

119. אולם בפועל גם דרישת הדיווח איננה מתקיימת ונותרת למעשה ריקה מכל תוכן אף היא. דברים אלה ניתן למצוא בדו"ח מיום 20 ביולי 2009 בדבר יישום סעיף 1ג6 לחוק שווי זכויות האישה בשנים 2005-2008, שהגישה הרשות לקידום מעמד האישה לועדה לקידום מעמד האישה בכנסת. הדו"ח הוכן על ידי הרשות כמצוות החוק, בהיות הרשות הגורם מטעם הממשלה הממונה לאכיפת החוק ולאיסוף המידע אודות יישומו או במקרה דנן אי יישומו של החוק.

120. וכך נקבע בדו"ח הרשות:

> **"2. מידת יישום החובה לדווח על מינויים, בשנים 2005-2008**
> **הוראות הסעיפים 1ג6(ג) ו1ג6(ד) נכנסו לתוקף ביום 1.8.2005, ולמרות זאת, עד לסוף 2008, כלומר 3 וחצי שנים, לא הועברו הדיווחים הנדרשים אל הרשות לקידום מעמד האישה. יצויין כי בתקופה זו הוקמו גופים שונים ואושרו מינויים רבים, אך כאמור, מבלי שאלה דווחו לרשות"....**
> **6. סיכום**
> **1. חלפו 3 וחצי שנים מחקיקת החוק, והוא עדיין אינו מיושם.**
> **2.קיים קושי עמוק להטמיע בקרב הגורמים הממנים את חובת הדיווח בדבר מינויים לגופים ציבוריים.**
> **3. הדיווחים שצריכים להגיע אל הרשות, בהתאם לחוק, לא הגיעו כלל, ומנעו מהרשות ליישם את חובתה ע"פ חוק.**
> **4. פניות ותזכורות שנשלחו אל השרים מטעם הרשות לקידום מעמד האישה – לא הביאו ליישום החוק.**
> **5. פניות מגורמים בכירים ביותר, היועמ"ש לממשלה ומזכיר הממשלה, ישירות אל השרים – לא הועילו.**
> **6. בעקבות הצעדים האקטיביים שנוקטת הרשות, נאספו חלק מהנתונים על שיעורי הייצוג, אך בשלב מאוחר מזה הנדרש בחוק, באופן שלא איפשר בקרה."**

121. נציין ונאמר: רואים אנו לנגד עינינו חוק חשוב במדינת ישראל אשר אינו אלא מילה חסרת ערך בעיני הרשות השלטונית הממונה על יישום החוק. לאור זאת אין אלא לקבוע כי פעולתה המתעלמת של הרשות השלטונית, במקרה דנן מינוי הרכב ועדה שדורס באופן גס את דרישות החוק, ראויה להתערבות כבוד בית המשפט הנכבד.

122. יצוין, וכפי שאף הוזכר לעיל, כי העותרות פועלות מיוזמתן למען יישום דרישות החוק, זאת מתוך האמונה העמוקה במטרותיו. פעילות זו מתבצעת, בין היתר, על ידי מעקב אחר פרסום החלטות ממשלה ופנייה לגורמים המממנים, לאחר שעולה מפרסום זה כי מונתה ועדה ציבורית ו/או צוות לעיצוב מדיניות לאומית על מנת לציין בפניהם את חשיבות יישום דרישות החוק.

123. אולם, גם בפעילות זו נחשפת המידה המועטה, אם כלל קיימת, של הגורמים המממנים לייחס חשיבות לחוק; רוב רובם של הרכבים, אינם עומדים בדרישות החוק ואף הפנייה לרפא עוול זה נותרת ללא מענה, באופן זהה לתגובת המשיבים בעתירה זו. יצוין כי עבודת המעקב ליישום החוק נחלה הצלחות מעטות כאשר לאורה, ובאופן מצער <u>רק לאחר פניית העותרות, בדיעבד</u>, מונו נשים באופן הממלא ולו בצורה חלקית, אחר דרישות החוק. אך מקרים אלה הינם בגדר בודדים בלבד, אשר אינם מלמדים על הכלל ואף הם, כאמור, רק בדיעבד, ולא בדרך המלך, לפי דרישות החוק. לרוב נותרים ההרכבים החוסים תחת החוק, בניגוד מוחלט לדרישותיו.

124. לאור זאת, ובאופן אשר כלל איננו מובן מאליו, קבע בית המשפט הנכבד בעתירתה של העותרת 1, בג"צ 2475/09 **עמותת איתך ואח' נ' שר הפנים ואח'**, ביום 21 בינואר 2010 (להלן: "**פסה"ד בעניין הועדה לאיחוד ערים רמלה ולוד**"), כנגד שר הפנים בגין העדר נשים בהרכב ועדה ציבורית אשר מונתה לבחון את איחוד ערים רמלה ולוד, כי על משרד הפנים לערוך נוהל ליישום דרישות החוק עת קמות תחת אמתחתו ועדות בעלות אופי ציבורי. זאת נקבע, בין היתר, לאור הישנות המקרים בהם הגורמים הממנים מבכרים להתעלם מדרישות החוק, תחת יישום דרישותיו. וכך נאמר בפסק הדין:

> **העתירה בהיבטה הקונקרטי באה על פתרונה משמונתה, גם אם באיחור רב, אשה כחברה בועדה לבחינת המבנה המוניציפלי הרצוי בתחום העיריות רמלה ולוד, והועדה סיימה בינתיים את עבודתה. נותר ההיבט העקרוני העולה בעתירה, המתייחס להיבטים רבים ושונים הנוגעים ליישום החובה לשלב נשים בועדות בעלות אופי ציבורי. בין היבטים אלה, מצויה השאלה מה סוג הועדות המחייבות שילוב כזה, באיזו מידה יש לתת ביטוי בהליך המינוי להיבט המגזרי שבין קבוצות נשים שונות, ומהו המנגנון הראוי להביא לידיעת הציבור את עובדת הקמתן של ועדות ציבוריות כדי שניתן יהיה לקיים מעקב ראוי על מידת ההקפדה בקיום דרישת החוק בענין שילוב נשים בועדות.**
> **אין חולק על חשיבותה הרבה של הסוגיה, ואף על הצורך לגבש נוהל אשר יביא לידי ביטוי את כללי היישום הראויים של עקרונות הדין בענין זה.**

125. לפיכך העותרות יטענו כי התעלמות המשיבים מן דרישות החוק הינה בגדר שיטה, ועל כן יש לעקרה מהשורש ולהביא ליישום מסודר ומאורגן של החוק.

ח. מעמדו המיוחד של חוק שווי זכויות האישה

126. בחינת ההתעלמות של סעיף 1ג6 לחוק מצד רשויות השלטון, אף חמורה מכל הפרת חובה חקוקה אחרת (המערערת את שלטון החוק כשלעצמה) שכן, כבר נאמר רבות בפסיקה ענפה על מעמדו הרם והמיוחד של החוק לשיווי זכויות האישה. כך למשל קבע כבוד השופט העליון מצא (כתוארו דאז) בבג"צ שדולת הנשים הראשון, בעמוד 522:

> **ואף שמעמדו ה"פורמאלי" של חוק שיווי זכויות האשה לא נשנה ממעמדו של "חוק רגיל", נתפס החוק, מאז ומתמיד, כחוק בעל "ייחוס מיוחד". השופט (לימים מ"מ הנשיא) זילברג האדיר את מעמדו המיוחד בזכות היותו "חוק אידיאולוגי, מהפכני, משנה-סדרי-חברה, אשר שמו וסעיפו הראשון, ה'פרוגרמטי', מעידים עליו כי הוא - פרט לסייג אשר בסעיף 5- ביקש לעקור מן השורש כל ענין בו קיים, לפי החוק הקיים, קיפוח משפטי כל שהוא של האשה..." ובפועל אכן נתפרש החוק, לפחות בדרך כלל, כמעגן את זכותה של האישה, לא רק לשוויון "לכל פעולה משפטית" במובנה הצר של לשון החוק, אלא לשוויון "מכל בחינה משפטית" (כלשון השופט ויתקון בע"א 337/61 לובינסקי נ' פקיד השומה, תל-אביב [4], בעמ' 406מול אות השוליים ו), לאמור, זכות לשוויון משפטי מלא וגמור לכל דבר ועניין ... <u>ועל יסוד תפיסה זו, בין היתר, יושמה ונאכפה הלכה למעשה זכות האישה ליטול חלק שווה בכמה מתחומי הפעילות הציבורית והחברתית</u> שלפנים נחשבו כנחלתם של גברים בלבד (ראה בעיקר: בג"צ 153/87 שקדיאל נ' השר לענייני דתות ואח' [5]; בג"צ 953/87, 1/88פורז נ' ראש עירית תל-אביב-יפו ואח'; סיעת העבודה בעירית תל-אביב-יפו ואח' נ' מועצת עירית תל-אביב-יפו ואח' [6]).**
>
> [הדגש איננו במקור-ע.ט.א]

127. מכאן כי אי מילויו של החוק לעיני כל, הינה חמורה כפליים ומחייבת מענה מיידי. יצויין אף לעניין זה כי מחשיבותו של החוק לשיווי הזכויות אף ניתן לגזור גזירה שווה לחשיבות שראה המחוקק בבואו להטיל את החובה לביטוי הולם של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה. בחירת המחוקק לשלב את דרישות סעיף 1ג6 דווקא כחלק מהחוק לשיווי זכויות, תלמדנו כאלף מילים על חשיבות הדרישות הללו ועל העובדה כי מטרתן חד היא; השגת שוויון מהותי לאוכלוסיית הנשים במדינת ישראל.

ט. זכות השוויון כזכות חוקתית

128. אף אם אין די בכך כי קיים בספר החוקים חוק ספציפי בעל מעמד מיוחד המחייב מינוי נשים ממגוון קבוצות האוכלוסייה לוועדה, ראוי יהיה להצביע על החובה הכללית והיסודית הקיימת ביסודות המשפט הישראלי והחלה במקרה דנן, היא חובת השוויון בין המינים. כיום חובה זו הינה בגדר מושכלות ראשונים ואין חולקין על המחויבות של המשיבים לעמוד בחובה זאת. כך קבע לעניין זה השופט חשין בבג"צ שדולת הנשים השני:

> **"עיקרון מן הראשונים במלכות – משכמו ומעלה גבוה מכל שאר עקרונות – הוא עקרון השוויון; ובשמו האחר: עקרון איסור ההפליה. השוויון הוא "...נשמת אפו של המשטר החוקתי שלנו כולו" (השופט לנדוי בבג"ץ 98/69 ברגמן נ' שר האוצר ואח' [9], בעמ' 698); כך הוא במשפט הציבורי וכך הוא בכל נימה ונימה של חיינו בחברה. "...עקרון השוויון, הוא היה בראשית, בו תחילת התחילות, ואידך אינו אלא פירוש והארה" (בג"ץ 7111/95, 8195 מרכז השלטון המקומי ואח' נ' הכנסת ואח' (פרשת מרכז השלטון המקומי [10]), בעמ' 501); ראו עוד, שם, בעמ' 499 ואילך. כן היו דברי השופט ברק בבג"ץ 953/87, 1/88**

פורז נ' ראש עירית תל-אביב-יפו ואח'; סיעת העבודה בעיריית תל-אביב-יפו ואח' נ' מועצת עירית תל-אביב-יפו ואח' (פרשת פורז [11]), בעמ' 332:

"...אין לך גורם הרסני יותר לחברה, מאשר תחושת בניה ובנותיה, כי נוהגים בהם איפה ואיפה. תחושת חוסר השוויון היא מהקשה שבתחושות. היא פוגעת בכוחות המאחדים את החברה. היא פוגעת בזהותו העצמית של האדם".

...אין צורך להאריך ולהרבות. ביודענו זאת – ידענו הכול; לא ידענו זאת – לא ידענו דבר. עקרון השוויון עולה ומחלחל בכל צמח מצמחי המשפט, מהווה הוא חלק בלתי נפרד מן המערך הגֶנטי של כל כללי-המשפט כולם. כך הוא בכל אתר ואתר במשפט וכך הוא בדין המכרזים, שעקרון השוויון ואיסור ההפליה ראשונים הם בין עקרונות: בג"ץ 685/78 מחמוד נ' שר החינוך והתרבות ואח' [12], בעמ' 778; ע"א 6926/93 מספנות ישראל בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ ואח' [13], בעמ' 770; פרשת דקל [2]; פרשת קראון [4], בעמ' 521.

129. ראוי יהיה להדגיש כי יישום עקרון השוויון במקרה דנן הנו כפול ומכופל; הן שוויון בין המינים והן שוויון בין קבוצת הנשים.

יי. סמכות בית משפט הנכבד ליתן את הסעד המבוקש

130. סמכות בית המשפט הנכבד להשית את הסעד המבוקש, להביא לכך שיישומה של החלטות הממשלה בדבר הרכב הועדה יעמוד באופן המגשים את מטרת החוק ולהורות על מינוי נשים להרכב הועדה, נובעת מסי 15 (ד)(2) לחוק יסוד השפיטה.

131. בסעיף זה מוקנית לבית המשפט הנכבד הסמכות לבטל החלטות של הרשות המבצעת, מקום שמתקבלת החלטה בלתי סבירה, העומדת במקרה דנן בניגוד מוחלט לחוק.

132. לעניין זה אף תצביע העותרת הנאמר בבג"צ 6163/92 **יואל אייזנברג נ' שר השיכון**, פ"ד מז (2) 229, 274:

מעמדה הרם של הממשלה אין בכוחו להעניק לה כוחות שהחוק אינו מעניק לה. כל רשות שלטונית עלולה לקבל החלטה בלתי סבירה שתבוטל על ידי בית המשפט והממשלה אינה חריג לכלל זה... אכן זה כוחה של הדמוקרטיה המכבדת את שלטון החוק אשר לפיו כל רשויות השלטוניות, לרבות הממשלה כפופות לחוק".

133. יצויין כי בית המשפט הנכבד הזה הכיר בבג"צ שדולת הנשים הראשון בביטול מינויים אשר נפל בהם פגם מהותי בהיעדר מילוי אחר חובתו של ממנה הועדה לשקול ולפעול ללא לאות על מנת להבטיח מינוי שיאפשר ייצוג הולם לשני המינים.

יא. סיכום

134. הנה כי כן, על רקע כל האמור לעיל, ניצבים אנו עתה למול העובדה ברת הקיימא; המשיבים התעלמו מהחוק, הפרו את דרישותיו באופן בוטה ואי לכך יש לקבוע קבל עם ועדה כי ימונו לאלתר לכל הפחות שתי נשים להרכב המשיבה 3, בהתאם לכל הקריטריונים המפורטים לעיל, באופן כזה שיגשים את דרישות החוק. יצויין עוד כי בלא שייעשה כן, העותרות מביעות חשש בדבר תוקף מסקנות הועדה העתידיות, לאחר שהללו יגובשו.

135. על רקע המסכת המתוארת על גבי עתירה זו, יבקשו העותרות מבית המשפט הנכבד כי יסייע בידן להביא לאכיפת החוק במדינת ישראל, ובכך יוגשם ההליך הדמוקרטי בצורה נאותה יותר. בעשותו כן, יוציא בית המשפט העליון הנכבד מסר חשוב לציבור הנשים בפרט וכלל הציבור הישראלי לפיו הוא מקנה חשיבות עליונה לשוויונם ולכבודם של כלל אזרחי המדינה ואזרחיותיה.

סוף דבר

136. לפיכך, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו על תנאי כמבוקש בראשית עתירה זו ולאחר קבלת תשובת המשיבים לעשות את הצו להחלטי.

137. כמו כן מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צו ביניים כמבוקש לעיל ולהשהות את עבודת המשיבה 3 עד לדיון בעתירה זו.

138. בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות משפט ושכ"ד עו"ד.

139. בתמיכה לעתירה זו, מצ"ב תצהיר של רכזת הארצית של עותרת 1, הגב' זהבה צוקרמן-אגמון.

140. מן הדין ומן הצדק לקבל את העתירה.

ענת טהון אשכנזי, עו"ד
מ.ר. 40997

עו"ד ענת טהון אשכנזי
ב"כ העותרות